

Buddhas liv

Gunnar Gällmo

(boken finns även i pappersutgåva, som kan beställas för 150:- från Buddhasanaförlaget, Box 5158, 102 44 Stockholm, fax 08-760 53 63, pg. 85 35 80-9; vid efterskottsbetalning tillkommer porto.)'

"You have got this text for nothing. Since, however, even writers who don't care about money have grocers who do, you're welcome to reciprocate, if you wish and are able to, by a gift to my Swedish postal giro account, Stockholm 57 31 89-8 (Gunnar Gällmo)."

(c) Gunnar Gällmo 1999
Första nätupplagan 2000

1. Inledning

Ingen så gudlös, och ingen så gudalik.

Så har sagts om grundaren av den första av de tre världsreligionerna. Till skillnad från Jesus och Muhammed trodde Gotama Buddha, av mycket goda skäl, inte på gud. "I höjden räddarn ej vi hälsa/ej gudar, furstar stå oss bi" - nå, Internationalens text hade inte skrivits på Buddhas tid, men jag tror att han skulle ha smålett gillande åt de två raderna.

Till skillnad från Jesus och Muhammed trodde Buddha, av lika goda skäl, inte heller på makten, vare sig den kallar sig mänsklig eller gudomlig. Han sägs ha varit född som kungason (även om far hans nog i så fall var en ganska liten kung, som dussinkungarna i Iliaden eller i det gamla Tyskland ungefär), men han sägs också ha känt sig tvungen att lämna palatset som en absolut förutsättning för att kunna söka vishet. Ofta paras i hans tal orden "kung" och "tjuv".

Till skillnad från Jesus och Muhammed accepterade Buddha heller inget fromt våld. Inte ens den fredligaste muslim kan förneka att Muhammed var krigsherre (och den årliga vallfärden till Mekka avslutas än i dag med en blodsofferfest), och Jesus sägs till och med av sina egna hävdadecknare ha känt sig hemma i Jerusalems tempel, vars kult kretsade kring blodiga offer; men för Buddha var inget krig rättfärdigt, och aldrig sade han ett gott ord om ritualsakt eller blodsoffer. Han skulle knappast ha sett något samband mellan skäktningsdebatten och religionsfriheten - uppsåtligt dödande förtjänar aldrig att kallas religion.

Gudlös var han, men det är svårt att i religionshistorien hitta en gud som tillskrivits lika goda egenskaper som han. Om en gud hade skapat oss för att låta sig förhärligas och dyrkas av oss, skulle Buddha ha kallat den guden narraktig och inte dyrkansvärd; ty den som förtjänar att vördas är inte intresserad av att bli det, och den som vill bli dyrkad förtjänar det inte.

Till skillnad från Jesus och Muhammed, slutligen, och till skillnad från de flesta människor - och kanske från de flesta "gudar", om några sådana till äventyrs skulle finnas - trodde Buddha slutligen inte ens på sitt eget jag. Om någon gudom skulle ha presenterat sig för honom som "jag är", hade han svarat: "Det är inte mitt, det är inte jag, det är inte mitt jag."

Siddhattha Gotama Buddha gav oss, kort sagt, det helt annorlunda, det som skiljer sig i grunden från det som andra religionsstiftare i historisk tid har serverat oss.

Om honom handlar denna bok.

2. Buddhabegreppet

(När två indiska former av ett ord skiljs åt av snedstreck, till exempel *dhamma/dharma*, är den första formen pali och den andra sanskrit.)

Ofta används ordet Buddha som om det vore namnet på en viss historisk person, och av de människor vilkas liv finns historiskt dokumenterade har det också i praktiken bara blivit en som kommit att allmänt betecknas med det - Siddhattha Gotama/Siddhartha Gautama; men egentligen är "Buddha" inte ett egennamn, utan en titel på en fullkomligt uppvaknad människa. Det kan översättas med "upplyst" eller "uppvaknad". (Det senare alternativet är kanske bättre på svenska, eftersom ingen har upplyst den upplyste.)

Enligt buddhistisk tradition finns det tre kategorier av fullkomligt uppvaknade varelser:

1. *Sammâsambuddha/samyaksambuddha*
2. *Paccekabuddha/pratyekabuddha*
3. *Sâvakabuddha/srâvakabuddha*

En sammāsambuddha, "rätt och helt uppvaknad", är en människa som uppnått fullkomlig insikt (*bodhi*) och frigörelse (*nibbâna/nirvâna*) i en tid då den sanna läran (*dhamma/dharma*) inte är känd, och som sedan "sätter lärans hjul i rörelse", det vill säga grundar en *sâsana*, en organiserad buddhistisk verksamhet, börjar undervisa i dhamma och grundar en *sangha*, en buddhistisk gemenskap.

En paccekabuddha, "enskild buddha", är en människa som likaså har uppnått fullkomlig insikt i en tid då den sanna läran inte är känd, men som inte har utvecklat den pedagogiska förmåga som krävs för att i en sådan tid sätta lärans hjul i rörelse. En paccekabuddha kan ge elementär moralisk undervisning, men klarar inte av att bygga upp en systematisk verksamhet.

En savakabuddha, "lärjungebuddha", har uppnått fullkomlig insikt i en tid då en sammāsambuddha har satt lärans hjul i rörelse och dhamma är känd. Han eller hon har alltså haft fördelen av likasinnades stöd i sin strävan. En savakabuddha kan undervisa eller inte, beroende på förmåga - pedagogisk talang är någonting annat än den befriande insikten, och det är inte alla som har utvecklat den sistnämnda som också äger den första.

Traditionellt anses det att man kan bli sammāsambuddha eller paccekabuddha bara under ett liv på människans nivå - uteslutna är alltså inte bara de livsformer som står under människans, utan också de som står över den. Redan människor emellan kan vi ju ofta lägga märke till, att de som har det bäst ställt inte alltid har det bästa omdömet.

Detta är en av anledningarna till att buddhismen inte uppmuntrar oss att söka vägledning från gudar, allra minst från en allsmäktig sådan - där makten går in går visheten ut.

Även när det gäller tillståndet som savakabuddha beskriver de klassiska texterna huvudsakligen sådana som har uppnått det som människor, men det nämns också en annan möjlighet. Den högsta upplysningen föregås enligt buddhistisk tradition av tre förberedande stadier som *sotapanna/srotapanna*, *sakadâgâmi* och *anâgâmi*.

Sotapanna är den som har nått så långt i sin utveckling att han eller hon inte längre kan sjunka tillbaka till den vanliga människans okunnighet. En sotapanna har genomskådat jagillusionen, har skingrat alla grundläggande tvivel genom en insikt, som visserligen inte är fullkomlig men som är tillräcklig för att ge säkerhet om färdriktningen, och han eller hon är inte fången i ritualism.

Sakadagami är den som gått ett steg längre än sotapannan och försvagat sina begär och aggressioner så långt, att hon inte återföds som människa mer än en gång.

En anagami har gått ytterligare ett steg och helt utplånat aggressionerna och alla begär utom de allra subtilaste. Traditionen säger därför att en anagami inte kan återfödas mer än en gång, och inte som människa utan på ett speciellt högre plan, för att där bli savakabuddha.

Det som skiljer de tre slagen av uppvaknade åt är dels deras pedagogiska och organisatoriska förmåga, dels de historiska omständigheterna kring deras uppvaknande - om de haft likasinnade omkring sig eller inte - men den insikt som de har uppnått är den samma både till arten och djupet. De är alla tre uppvaknade - *buddha* - och värdiga - *arahant/arhat*.

Men om man bara säger Buddha, utan ytterligare tillägg, menar man nästan alltid - i varje fall i Västerlandet - den senaste sammāsambuddhan, Siddhattha Gotama.

3. Källorna

Den äldsta bevarade *skrift* som nämner Buddha (om än mycket kortfattat) är sannolikt kejsar Asokas edikt, som höggs in på klippväggar och pelare cirka 300 år efter Buddhas död.

Därmed inte sagt att dessa skrifter är de äldsta *texter* som talar om Buddha. Som sådana för man förmodligen räkna den palispråkiga versionen av buddhismens kanon, *Tipitaka/Tripitaka*. Den nedtecknades visserligen först vid det fjärde buddhistiska konciliet, på Ceylon strax före västerländsk tideräknings början, alltså ett par hundra år efter Asoka/Ashoka; men då hade den traderats muntligt ett antal generationer - exakt hur många kan givetvis inte avgöras med historiska metoder, då skriftkällor saknas; men buddhistisk tradition tillskriver Buddha själv stora delar av den kanoniska texten, och hävdar att memoreringen av de äldsta delarna inleddes redan vid det första buddhistiska konciliet tre månader efter Buddhas död och fortsatte vid det andra hundra år senare, och vid det tredje på kejsar Asokas tid. Vissa delar av Tipitaka skall dock inte ha formulerats förrän vid dessa båda senare koncilier.

Utmärkande för det kanoniska textmaterialet är att det ägnar förhållandevis litet intresse åt Buddhas *liv*. Det som står i centrum är hans *lära*, som redskap för buddhistens utveckling och frigörelse, och detaljer om hans liv ges i den mån de är relevanta för läran. Det biografiska materialet i själva kanon börjar i stort sett med den stund då Siddhattha Gotama blir Buddha, vid 35 års ålder, och ägnas huvudsakligen dels den första tiden av hans verksamhet som lärare och dels hans sista dagar vid 80 års ålder, alltså 45 år senare.

Det som sägas om Buddhas liv dessemellan är sparsamt, då hans liv under denna period tycks ha förflutit lugnt och regelbundet. Konflikter, av det slag som en läsvärd berättelse kan vävas av, uppstod då och då, men enligt källorna aldrig på Buddhas eget initiativ - "jag kämpar inte med världen, världen kämpar med mig".

Om Siddhattha Gotamas liv *innan* han blev Buddha, då han alltså bara var bodhisatta (i ordets ursprungliga betydelse "blivande Buddha"), säger de kanoniska texterna mycket litet. En desto rikare legendbildning utvecklades i de efterkanoniska texterna, och denna del av hans liv har blivit betydligt populärare som underlag inte bara för litterära verk, som Ashvaghosas *Buddhacarita* och Edwin Arnolds *Light of Asia*, utan de senaste decennierna även för opera (Nörngaards *Siddhartha* - redan Wagner planerade en opera på samma tema, men den blev aldrig av) och film (Bertoluccis *Little Buddha*).

Allt som berättas om Buddha är alltså inte lika gammalt, och allt är med största sannolikhet inte lika sant. Somt är fakta och somt är skrönor - förmodligen redan i det kanoniska textmaterialet.

4. Buddha Gotamas bakgrund

Berättelsen om vår Buddhas bakgrund började, om vi får tro en tradition som knappt antyds i kanon utan som har växt fram senare, inte på vår planet eller ens i vårt universum.

Den började för fyra *asankheyya* och hundratusen *kappa* sedan. En kappa, eller kalpa, är den tid som förflyter från ett universums uppkomst till dess upphörande - i vårt fall alltså, enligt fysikens nuvarande teorier, från Big Bang till antingen Big Crunch eller (vilket är en populärare teori i skrivande stund) universums värmedöd. En *asankheyya* kan i vissa sammanhang vara en fjärdedels kalpa, men uppges i detta vara ett oräkneligt antal kalpa.

Nå, siffror i indiska berättelser skall kanske inte alltid tas alltför bokstavligt; men länge sedan var det.

Då levde en tidigare buddha som hette Dipankara; men han som, ett ofantligt antal livstider senare, skulle bli vår Buddha var eremit och hette Sumedha.

Det sägs att Sumedha redan hunnit så långt i sin utveckling, så om han hade velat kunde han redan då ha nått slutmålet för den buddhistiska strävan och blivit arahant, alltså det jag i förra kapitlet kallade en savakabuddha.

Nu hade han dock högre ambitioner än så. Han ville inte bara nå den slutliga frigörelsen för egen del, utan också, någon gång i framtiden, "sätta lärans hjul i rörelse" som sammāsambuddha. För att klara det måste han utveckla bästa möjliga förmåga att undervisa och att kommunicera med sina medmänniskor, och detta skulle alltså ta fyra *asankheyya* och hundratusen kalpa.

(Detta kan möjligen vara värt att betänka för den som tror att man lär sig pedagogik med några terminers universitetsstudier.)

En dag, när Buddha Dipankara hade vägarna förbi eremiten Sumedhas hydda, lade sig Sumedha vid sidan av vägen och bredde ut sitt hår över en vattenpöl så att Buddha Dipankara kunde passera torrfotad. Sedan uttalade Sumedha sin strävan, och Buddha Dipankara bekräftade att den skulle komma att lyckas.

Om detta berättar den buddhistiske munken och författaren Buddhaghosa, som föddes i Indien ungefär tusen år efter vår Buddha och som verkade huvudsakligen på Ceylon. Han är främst känd dels för sin sammanfattning av den buddhistiska läran, med titeln *Visuddhimagga* ("Renhetens väg"), dels för sina kommentarer till större delen av Tipitaka.

En av de Tipitakaböcker han kommenterade hette Jataka, och bestod av ett antal verser om vår Buddhas tidigare liv. Buddhaghosas kommentar, *Jātakatthavannanā*, inleds med berättelsen om asketen Sumedha och fortsätter med cirka 500 prosaberättelser kring verserna i Jataka.

Att dessa berättelser skulle vara avsedda att betraktas som bokstavlig historisk sanning är föga troligt. Dels är buddhismen fundamentalt antifundamentalistisk, så

någon bokstavstro är knappast aktuell; dels är flera berättelser fabler där djur talar med människor, och det visste både Buddhaghosa och hans läsare att djur inte brukar göra; och dels stämmer de femhundra berättelserna inte alltid så väl överens med varandra (de som utspelar sig "när Brahmadata var kung i Benares" är så många, att den kungen måste ha varit många gånger så långlivad som alla sina undersåtar i så fall) eller med Buddhaghosas inledning - vilket han, som den ordentlige ordnare han var, inte kan ha undvikit att lägga märke till, och säkert skulle ha åtgärdat om han ansett det viktigt.

I inledningen säger Buddhaghosa till exempel att en bodhisatta aldrig återföds i helvetet, men i en av berättelserna - *Mûghapakkhajâtaka* - återföds bodhisattan som tronföljare i Benares, och blir alldeles skräckslagen när han kommer på det, för han minns att han i ett tidigare liv varit kung i samma stad, och att han som följd av det han då gjorde sedan hade fått koka i 80 000 år på ett hetare ställe.

I inledningen säger Buddhaghosa också att en bodhisatta alltid, när han återföds som människa, föds i den kast som just står högst; men i *Cittasambhûtajâtaka* berättas om ett tillfälle då den som skulle bli vår Buddha föddes som kastlös (*candâla*).

I själva verket bygger Jatakaberättelserna förmodligen på folksagor som redan då var gamla, och som man använt sig av för att förkunna litet grundläggande moral genom att knyta dem till Buddha. Vissa sagomotiv kan man, förutom i Jataka, också hitta i hinduiska samlingar som *Pañcatantra* och *Hitopadesha* (fast utan Buddha), och en del temata har vandrat mellan världsdelarna och dyker senare upp både i Tusen och en natt och hos bröderna Grimm.

I *Andabhûtajâtaka* dras en skröna med i princip samma innehåll som, långt senare, Mozarts opera *Così fan tutte*, det vill säga att vilken kvinna som helst kan låter sig förföras utan att bjuda mer än symboliskt motstånd. Det märkliga är att man låter den blivande Buddha bevisa tesen genom att, i ett tidigare liv, förföra en annan mans hustru. Något säger mig att den kopplingen nog inte gjordes med Buddhas eget godkännande. (Hans egna tal ger, så vitt jag kunnat finna, inte uttryck åt några sådana tankar.)

5. Siddhatthas födelse

Sitt näst sista liv skall den blivande Buddha ha tillbringat i Tusita, en himmel som särskilt utmärks av att dess invånare är nöjda med litet (en ganska ovanlig himmel alltså).

När hans himmelska tillvaro var slut - ty all himmelsk tillvaro är förgänglig - dog han där, fullt medveten, och avlades, lika medveten, hos drottning Maya i staden *Kapilavatthu/Kapilavastu*, hustru till Suddhodana, som i efterkanoniska källor kallas kung.

Kapilavatthu låg i det som nu är södra Nepal, nära gränsen mot Indien; vid denna tid var Kapilavatthu huvudstad i det lilla landet Sakya, lydrike till Kosala med huvudstaden *Sâvatthî/Shrâvastî*, vars ruiner nu ligger på indiska sidan gränsen, i delstaten Uttar Pradesh.

Tidpunkten var cirka 500 år f. Kr. I Grekland skulle snart de stora filosoferna framträda. I Kina var troligen Lao-tse och Kon Fu-tse mer eller mindre samtida med Buddha, liksom Zarathustra i Persien. I judisk historia ägde den babyloniska fångenskapen rum vid ungefär denna tid, vilket skulle få följder för den judisk-kristna tanketraditionens utveckling. I Norden och i stora delar av Europa och Asien befann vi oss i övergångstiden från bronsålder till järnålder, i samband med en tydlig klimatförsämring.

Regionen där den blivande Buddha föddes, nordöstra delen av den indiska subkontinenten, kallades *Majjhima Desa/Madhyama Desha*, vilket betyder "Mittens Rike", och var uppdelad då flera statsbildningar, av vilka de båda viktigaste var Kosala, som nämnts ovan, och Magadha, med huvudstaden *Râjagaha/Râjagrha* i det som nu är den indiska delstaten Bihar. Ganges var gränsflod mellan de båda länderna.

Samhället var förindustriellt och förkapitalistiskt. Ekonomiskt sett befann det sig vid övergången mellan slavsamhälle och feodalism. Ideologiskt sett kännetecknades det av polariseringen mellan två huvudströmningar. Till höger, för att uttrycka sig i nutida ordalag, stod brahmanismen, som dominerades av ett ärftligt prästerskap (brahminkasten) och som officiellt byggde på Vedatexterna. Till vänster stod sramanismen, som förkastade både kastväsendet och Veda. Sramanerna var kringvandrande asketer, som använde sig av det enda sätt som fanns för det samhällets oliktankande att bli tolererade - att avstå från all egendom, allt familjeliv och alla möjligheter till offentlig karriär och till synes lämna samhället.

I juli, berättas det i senare legender, hölls en stor fest i Kapilavatthu. Drottning Maya deltog i festligheterna i sex dagar, men den sjunde steg hon upp mycket tidigt, badade i parfumerat vatten, tog på sig alla sina smycken (hon ägde alltså inte

fler smycken än att hon kunde ha dem på sig samtidigt), skänkte fyrahundratusen mynt till välgörande ändamål och intog en välsmakande måltid när solen stod som högst. Sedan åt hon inte mer den dagen. På kvällen drog hon sig tillbaka till sin sängkammare.

På natten drömde hon.

Hon drömde att de fyra väderstreckens kungar tog sängen där hon låg och lade den under ett stort träd uppe i Himalaya. Nymfer förde henne till den ständigt svala Anotattasjön. (Att en sjö alltid är sval är något positivt i Indien, vilket den som är van vid svenska somrar kanske inte genast förstår.) Där badade de henne. Sedan klädde de henne i gudomliga kläder och smyckade henne med himmelska blommor, varpå de förde henne till ett guldslott på ett silverberg, där de lade henne på en bädd med huvudändan mot öster.

Från ett guldsberg i närheten steg en vit elefant med sex betar ned, gick upp på silverberget från nordsidan med en vit lotus i snabeln, trumpetade och steg in i guldslottet. Tre gånger gick han medsols runt sängen där drottning Maya låg, och sedan gick han in i hennes sida från söder.

Samtidigt som drottning Maya drömde detta, steg den blivande Buddha ned från Tusitahimlen och fick liv i hennes sköte.

En del västerlänningar har tolkat denna skildring som något slags jungfrufödsel, analogt med Jesu födelse enligt Lukas- och Matteusevangelierna. Förmodligen har de då projicerat ett kristet tänkesätt på ett buddhistiskt textmaterial.

För det första skildras upplevelsen som en dröm, inte som vaken verklighet, och berättelsen finns heller inte i de äldsta buddhistiska texterna utan uppträder först senare. Dessutom rekommenderar buddhismen visserligen avhållsamhet, men den förhärskar inte oerfarenheten. Siddhattha Gotama sägs själv ha avlat en son på det vanliga sättet innan han blev Buddha, och då är det knappast rimligt att hans mor skulle ha behövt vara heligare än han.

Dagen därpå berättade drottning Maya för kung Suddhodana om sin dröm. Kungen bjöd då sextiofyra brahminer till palatset, bjöd dem på mjölkris på guldfat, berättade om hustruns dröm och frågade dem vad den kunde betyda.

Brahminerna sade då att de båda skulle få en son, och att den nyfödde skulle bli *antingen*, om han levde ett världsligt liv, en stor härskare - en *cakkavattî/cakravartin*, en furste som styrde alla kända länder utan minsta användning av våld - *eller*, om han lämnade hemmet för ett hemlöst liv, fullkomligt upplyst, en *sammâsambuddha*.

(Denna berättelse säger nog en del om den ursprungliga buddhismens syn på makten - visa människor vill inte härska, och människor som vill härska är inte visa. I de länder där buddhismen senare blivit statsreligion har den sidan av läran dock inte betonats.)

Tio månader efter drömmen, när förlossningen närmade sig, sade Maya åt Suddhodana att hon ville besöka sina föräldrar i staden Devadaha, och föda där.

Så gav de sig av, men när de bara hunnit halvvägs - till lustgården Lumbini, numera Rummindei i södra Nepal - var det dags, och där födde hon barnet, stående.

Vid fullt medvetande hade den blivande Buddha dött i Tusita, vid fullt medvetande hade han låtit sig avlas och vid fullt medvetande föddes han som prins Siddhattha Gotama.

Förlossningen sägs ha varit helt smärt- och komplikationsfri, trots att Siddhattha var förstfödd och trots att nedkomsten sägs ha inträffat i det fria. Det finns västerlänningar som tolkat detta som att han fötts med kejsarsnitt, vilket jag tror är att starkt överskatta antikens kirurgi - lokalbedövningen var inte uppfunnen.

Omedelbart efter nedkomsten skall den blivande Buddha, enligt en legend av relativt sent datum, ha gått sju steg åt norr och sagt: "Detta är min sista födelse."

Samtidigt föddes också, enligt sena legender, Yasodhara, som sexton år senare skulle bli Siddhattha Gotamas hustru, och hästen Kanthaka, som han skulle rida på när han vid trettio års ålder lämnade hemmet.

Detta hände på fullmåndagen i månaden vesak, som ungefär motsvarar maj i vår kalender. Samma datum, enligt den indiska månkalendern, skulle han trettiofem år senare nå uppvaknandet, och ytterligare fyrtiofem år senare, på sin åttioårsdag, gå bort.

I en dikt i den palispråkiga Tipitaka (Suttanipata 3:11) berättas nu om den gamle sramanen Asita, som var synsk och kunde se vad som hände bland devas (ofta översatt med "gudar", vilket är något missvisande eftersom devas enligt buddhistisk uppfattning inte är vare sig odödliga eller särskilt dyrkansvärda).

Nu vände han sin uppmärksamhet mot en grupp devas som kallades "de trettiotre", och som leddes av åskfursten Sakka. (I utombuddhistiska källor oftast kallad Indra, ett namn som är etymologiskt identiskt med forntyskans Donar, anglosaxiskans Thunor - och svenskans Tor. I både buddhistiska och utombuddhistiska källor sägs också att de trettiotre brukade slåss mot *asuras*, ett släkte av giganter, ungefär som Tor hos oss slogs mot jättarna.)

Av de trettiotre fick Asita nu höra att den blivande Buddha just hade fötts, och var det hade skett. Han begav sig då till Kapilavatthu, och till sin gamle vän Suddhodana, och bad att få se dennes nyfödde son.

Asita gladdes sig mycket åt att förstå att Siddhattha Gotama skulle bli Buddha, men han grät när han begrep att han själv redan var så gammal att han inte skulle få uppleva den stunden.

(Denna berättelse har religionshistoriskt intresse, eftersom den möjligen kan ha varit - direkt eller indirekt - förlaga till två avsnitt i Lukasevangeliets andra kapitel: om änglarnas budskap till herdarna, och om Simeons möte med Jesusbarnet i

templet. En annan möjlighet är att båda versionerna har lånat material från äldre berättelser.)

Enligt senare tolkningar hade Asita gjort ett misstag i sin träning: han hade utvecklat sin koncentration på bekostnad av sin insikt. Därför skulle han, efter döden, återfödas i en himmel där alla ständigt är koncentrerade, och där skulle han leva i salighet i omätliga tidsåldrar.

Problemet var att ingen salighet är evig, och att de första avgörande stegen på vägen till den frigörande insikten inte kan tas i någon himmel utan bara på jorden, när man är människa; och även här är det mycket svårt att finna den vägen, om man lever i en tid då den sanna läran är okänd.

Var Asita skulle återfödas efter sin himmelska salighet var en öppen fråga. Det kunde bli på jorden, i en tid då han inte hade möjlighet att öva insikt, därför att ingen buddhas undervisning då var ihågkommen; det kunde till och med bli på lägre plan, där det var ännu omöjligare.

Berättelsen kan alltså ses som en sedelärande historia att inte söka salighet utan frihet. Till skillnad från Simeon insåg Asita till slut att det inte räcker att "fara hädan i frid".

6. Livet som tronföljare

När den blivande Buddha var fem dagar gammal, ville Suddhodana ompröva den förutsägelse som sextiofyra brahminer hade gjort när drottning Maya berättat om sin dröm. Han bjöd nu in 108 brahminer. (Det talet har viss betydelse i gammal indisk talmystik, och förklaras på olika sätt. Ett buddhistiskt radband har oftast 108 kulor.)

Brahminerna fick undersöka den nyföddes kropp, och de åtta främsta av dem ombads att förutsäga vad det skulle bli av honom. Sju av dem upprepade den förutsägelse som tidigare hade gjorts av de sextiofyra - att den nyfödde skulle bli antingen en cakkavatti, om han levde ett världsligt liv, eller en buddha, om han valde hemlösheten.

Men den åttonde brahminen höll inte riktigt med dem. Han menade att det inte fanns mer än en väg som den nyfödde kunde tänkas komma att välja. Cakkavatti hade han redan varit många gånger i tidigare liv, och han hade ingen anledning att bli det igen; i detta livet, hans sista liv, var hans åtagande att bli fullkomligt upplyst och sätta lärans hjul i rörelse, ingenting annat. Han skulle få nog av det världsliga livet så snart han fick se fyra syner: en åldring, en sjuk människa, ett lik och en sraman.

Denne åttonde brahmin hette Kondañña. Han skulle 35 år senare bli en av Buddhas första munkar. De övriga sju hade då redan gått bort, men deras söner blev Buddhas lärjungar.

Suddhodana gjorde dock vad han kunde för att förhindra att Kondaññas förutsägelse slog in. Han var en maktens man, och han ville att hans son skulle följa honom i spåren. Därför gav han order att prinsen inte fick vistas någon annanstans än i sina palats, och att ingenting som kunde påminna om livets obehagliga sidor fick komma i närheten av de palatsen.

Detaljerna i denna legendflora är relativt sena. I Tipitaka nämns helt kort (Anguttaranikaya 3:38) att Siddhattha Gotama hade ett palats för var och en av Indiens tre årstider - vintern, sommaren och regntiden. I regntidspalatset skall han ha omgivits av enbart kvinnliga tjänare, och där skall han under regntidens fyra månader aldrig ha gått ned till bottenvåningen.

Enligt senare uppgifter skall sommarpalatset ha hetat Ramma och haft nio våningar, vinterpalatset Suramma och haft sju, regntidspalatset Subha och haft fem. Dessa detaljer finns dock inte i kanon.

När den blivande Buddha var sju dagar gammal dog hans mor, och hon sägs ha återfötts i Indras himmel. Hans uppfostran togs över av hans moster *Mahapajâpatî Gotamî/ Mahâprajâpatî Gautamî*, som också var en av Suddhodanas hustrur.

Från den blivande Buddhas senare barndom nämns i Tipitaka bara en sak, och även

där har detaljerna lagts till senare.

I kung Suddhodanas plikter ingick att varje år leda en rituell plöjning, för att gynna åkrarnas avkastning. Självt förde han då en plog av guld, och hans följe förde tusen plogar av silver.

Den blivande Buddha fick under denna ceremoni sätta sig under ett träd, där hans barnsköterskor skulle se till honom; men deras nyfikenhet var större än deras plikttröhet, så de lämnade prinsen och gick till åkern där den rituella plöjningen pågick.

När prinsen såg att han var ensam reste han sig upp och satte sig ned med korslagda ben, i lotusställning, i trädets skugga. Sedan vände han sin uppmärksamhet mot andningen, mot den punkt där luften går in i näsan och ut igen, och nådde på så sätt den första av de fyra djupa koncentrationsnivåer (*jhâna/dhyâna*) som brukar sättas som första mål för koncentrationsträningen.

Hans sköterskor stannade länge vid åkern, åt, drack och festade; men långt om länge kom de ihåg prinsen igen, och skyndade sig tillbaka till honom.

När de kom tillbaka till trädet fann de prins Siddhattha sitta och meditera, och - enligt en efterkanonisk legend, som ofta återges i buddhistisk konst - att alla andra skuggor hade flyttat på sig, som skuggor brukar när solen ser ut att röra sig över himlen; men skuggan från trädet som prinsen satt under hade inte rört sig, utan skyddade honom fortfarande mot den tropiska solen.

En senare källa säger att den blivande Buddha, om det nu var vid samma plöjning eller vid en annan, i stället satt intill åkern och såg inte bara hur männen som styrde plogarna och oxarna som drog dem fick slita och släpa utan också hur plogarna skar upp jorden, hur maskar och insekter kom upp i dagen och hur fåglar kom flygande och åt upp dem. Han skall då, när han såg hur liv alltid lever av liv, ha gripits av stor medkänsla med alla lidande varelser, satt sig under ett träd och försjunkit i meditation, som en första förberedelse för sitt kommande livsverk att hjälpa många att övervinna lidandet.

(Denna insikt i plöjningens följder kanske bidrog till att Buddha sedan aldrig föreskrev vegetarism - även växtföda kostar djurliv.)

Sena källor berättar också om prins Siddhatthas utbildning. När han var åtta år skall hans far, enligt legenden, ha frågat sina ministrar vem som skulle bli prinsens bästa lärare. De hänvisade honom till en man som hette Visvamitra, och som redan hade mer än tusen elever.

Denne kontaktades och åtog sig uppdraget; men när prinsen infann sig hos Visvamitra för att lära sig läsa och skriva visade det sig att han redan behärskade sextiofyra olika skrivsystem, och att han kunde den tidens förhinduiska religions heliga texter utantill.

(Observera *förhinduiska*! Många hinduer hävdar att Buddha var född hindu, och

några påstår till och med att han hela livet förblev det; men den religion vi i dag kallar "hinduism" uppstod när den gamla brahmanismen konfronterades med den inträngande islam, mer än tusen år efter Buddha. Själva ordet "hindu" är inte indiskt utan persiskt, och alltså muslimskt. Att Buddha var välbevandrad i den gamla religionens texter betydde heller inte att han var ense med den livssyn de byggde på.)

Till börden hade prins Siddhattha fötts in i krigarkasten (*khattiya/kshatriya*), som de flesta härskarfamiljer tillhörde. Han fick därför även en lärare i krigskonst: Ksantadeva, son till den blivande Buddhas morfar Suppabuddha. Denne hade dock inte heller mycket att lära ut som prinsen inte redan kunde.

Dock kom prinsen aldrig på tanken att använda de kunskaperna i krigiska syften. Som blivande Buddha, och så här nära slutmålet för en strävan som varat mycket längre än vårt universum hade han ingen möjlighet, och ingen vilja, att uppsåtligt döda eller ens skada en medvarelse.

Enligt tibetanska källor undervisades prins Siddhattha i bågskytte av Sahadeva, och i elefantrytteri av Sulabha.

En man som nu för första gången uppträder i legenderna är den blivande Buddhas kusin Devadatta. Han är outhärlig när det gäller att göra historierna läsliga, ty han spelar skurkrollen. Med tiden utvecklas han till den store förrädaren i kretsen kring Buddha, ungefär som Judas Iskariot i den nytestamentliga mytologin och i senare tiders Kristuslegender. Det är, med tanke på de kontakter som förekom mellan Syd- och Västasien, inte omöjligt att Devadatta faktiskt varit Judas Iskariots litterära förlaga, alternativt att de bägge går tillbaka på berättelsestoff som är äldre än båda religionerna.

En from skröna från Tibet säger att licchavifolket i staden Vesâli/*Vaishâli* skänkte prins Siddhattha en elefant. Kusin Devadatta drabbades av den kungliga indiska avundsjukan och drämde till elefanten med knytnäven i pannan, så den dog på fläcken. Prins Siddhatthas halvbror Nanda kom förbi, fick se elefantkadavret ligga på väggen och slängde det åt sidan så det inte skulle vara i vägen; men när prinsen själv kom dit tog han elefanten i svansen och kastade den över sju gårdsgårdar och sju diken. Där den föll ned bildades en stor fåra, som sedan kallades Hastigarta, "Elefantdiket".

Denna berättelse finns alltså *inte*, bör kanske understrykas, i buddhismens äldsta kanoniska texter, och inte har den ju heller särskilt mycket med buddhismens lära att göra. Däremot finns ju liknande historier om kraftkarlar i svenska folksagor, och förmodligen i de flesta sagotraditioner. Redan antiken hade sina klintbergare.

Någon riktig fiendskap från Devadattas sida ledde dock inte denna händelse till. Denna föddes senare, när Devadatta såg en vildgås (*hangsa*, ofta av poetiska skäl felöversatt med "svan" hos folk som inte hört talas om Akka från Kebnekajse) flyga förbi. Han fick upp pilbågen och skadsköt fågeln, som föll ned i prins

Siddhatthas trädgård.

Prinsen tog hand om gåsen, drog pilen ur vingen och förband såret. Devadatta skickade bud och gjorde anspråk på fågeln, men Siddhattha hävdade att den som försökt rädda livet på en varelse har större rätt till den än den som försökt döda den.

Även denna berättelse är relativt sen, men den ger uttryck åt buddhismens icke-våldsideal som fanns med redan från början.

(Jag vet inte om Selma Lagerlöf kände till berättelsen när hon skrev Nils Holgersson, men omöjligt är det inte. Den fanns nämligen med i Edwin Arnolds episka dikt "Asiens ljus", som Bonniers gav ut i Victor Pfeiffs svenska översättning på 1880-talet - fast både Arnold och Pfeiff kallar gåsen för svan. Vid förra sekelskiftet var också många svenska författare indirekt påverkade av buddhismen via teosofin.)

När prins Siddhattha kommit upp i könsmogen ålder berättas det att kung Suddhodana beslutade sig för att snabbt få honom gift, så att han en gång för alla skulle bindas till familjelivet och den politiska makten. Prinsen försökte göra detta så svårt som möjligt genom att ställa nästan omöjliga krav på sin blivande hustru, men det visade sig att det fanns en prinsessa som uppfyllde kraven - Yasodhara, som också skall ha varit hans hustru redan när han var asketen Sumedha på Buddha Dipankaras tid, och sedan under oräkneliga liv när han var bodhisatta.

Prinsens blivande svärfar ställde också mycket hårda krav på den blivande mågens förmåga med pilbågen, men det kravet klarade han lätt med att visa upp konster som liknade dem som tidigare tillskrivits Odyssevs och senare Robin Hood. Vissa sagomotiv har som sagt en benägenhet att gå igen.

Bröllopet stod när de båda makarna, födda samma dag, var sexton år.

7. Det stora uttåget

Siddhatthas och Yasodharas äktenskapliga samvaro skulle inte komma att bestå livet ut. En legend kring detta som blivit mycket viktig i buddhistisk tradition - fast den nästan inte nämns i de kanoniska texterna - berättar om fyra syner som fick Siddhattha Gotama att börja tänka.

I Tipitaka (Anguttaranikaya 3:38) står bara att den blivande Buddha kom underfund med att han själv förr eller senare skulle komma att åldras, bli sjuk och dö. I senare texter har detta byggts ut till en berättelse om hur han fyra gånger, eller möjligen bara en enda, tog en tur antingen i slottsparken eller utanför denna - detaljerna skiftar - och att han då fick se först en gammal människa, sedan en sjuk, därefter en död och till slut en sraman i fullkomlig sinnesjämvikt, och att de tankar detta ledde till fick honom att bryta upp från palatslivet och själv bli sraman.

"Det stora uttåget", som denna händelse ofta kallas, kan lätt missuppfattas om man glömmer det historiska sammanhanget. Det innebar inte att Siddhattha Gotama lämnade samhället. Det innebar inte att han svek sitt ansvar.

Om prins Siddhattha - om vi nu antar att legenden i sina huvuddrag överensstämmer med historiska fakta - hade stannat kvar i palatset, hade han enligt planerna fått ärva sin fars ställning som "kung" (eller åtminstone lokalpamp), och för den uppgiften skulle han ha förberetts på sämsta möjliga sätt: genom att hållas isolerad från vanliga människor.

I stället anslöt han sig nu till en livsform där hans enda sätt att överleva var att få gåvor från byborna, vilket betydde att han måste kommunicera med dem. Om han inte lyckats vinna byfolkets förtroende, skulle han helt enkelt inte ha fått någon mat.

En sak är klar kring det stora uttåget: Redan på flera ställen i Tipitaka (Majjhimanikaya 26, 36, 85, 100) sägs uttryckligen att Siddhattha Gotama lämnade hemmet mot sina föräldrars vilja. Han drev alltså inte den sonliga lydnaden till överdrift - och här har vi än en gång en fråga där "buddhistisk" tradition ofta skiljer sig från buddhistisk lära, inte minst i Kina. Det finns kinesiska texter som lagts i Buddhas mun, och där han sägs ha förmanat alla barn att blint lyda sina föräldrar, trots att buddhismen aldrig skulle ha kommit till om han själv hade gjort så.

Senare legender beskriver en version av händelsen så:

En dag ville prins Siddhattha göra en lusttur i slottsparken, och bad sin körsven Channa att göra i ordning häst och vagn. Så skedde. När de for genom parken visade sig vid väggkanten - trots kung Suddhodanas stränga order att ingenting som kunde påminna om livets obehagligheter fick komma i närheten av något av prinsens tre palats - en skröplig åldring, som böjd och darrande sakta tog sig fram och stödde sig på en käpp.

Siddhattha, som dittills levt isolerad från omvärlden, frågade Channa hur det kunde komma sig att mannens hår och kropp inte liknade andra människors. Channa förklarade att det berodde på att mannen var gammal, och att han inte skulle leva länge till.

Prinsen frågade då om även han en dag måste bli gammal, och Channa svarade att alla människor blev det, om de levde länge nog.

Prinsen blev upprörd och sade till Channa att det fick vara nog med åkturen för i dag, och att han ville återvända till sitt rum. Så skedde, och hemma började den blivande Buddha betrakta det han just kommit underfund med - det oundvikliga åldrandet.

Men Channa rapporterade det inträffade till Siddhatthas far Suddhodana, som strax innan hade haft sju drömmar:

1. Han drömde att mängder av människor samlades kring en kejsarlig fana, som liknade Indras, att de höjde den och bar den genom Kapilavatthu, och att de till slut gick ut med den genom östra stadsporten.

2. Han drömde att prins Siddhattha åkte i en kunglig vagn som drogs av stora elefanter, och att den till slut lämnade staden genom södra stadsporten.

3. Han drömde att prins Siddhattha satt på en praktfull vagn som drogs av fyra hästar, och att den till slut lämnade staden genom västra stadsporten.

4. Han drömde att en stor, juvelprydd skiva flög genom luften, och att den till slut flög ut ur staden genom norra stadsporten.

5. Han drömde att prins Siddhattha satt i korsningen mellan Kapilavattus fyra huvudgator, att han höll en stor spira och slog med den på en stor trumma.

6. Han drömde att prins Siddhattha satt på taket till ett högt torn mitt i Kapilavatthu, att otaliga varelser kom dit med juveler och att prinsen strödde ut dem i de fyra väderstrecken.

7. Han drömde att sex män strax utanför Kapilavatthu grät och klagade, slet sitt hår och kastade det på marken.

Ingen av kungens brahmiska rådgivare kunde tyda drömmarna, men till slut visade sig en deva förklädd till brahmin och förklarade dem så:

1. Att den kejsarliga fanan bars ut genom östra porten betydde att prins Siddhattha snart skulle avstå från sin kungliga ställning och bli eremit.

2. Att prins Siddhattha åkte i en kunglig vagn efter stora elefanter, och att den lämnade staden genom södra porten, betydde att han, sedan han lämnat hemmet, skulle bli fullt uppvaknad.

3. Att prins Siddhattha satt på en praktfull vagn efter fyra hästar, och att den lämnade staden genom västra porten, betydde att han skulle övervinna all fruktan.

4. Att en stor, juvelprydd skiva flög genom luften, och att den flög ut ur staden genom norra porten, betydde att prins Siddhattha skulle sätta lärans hjul i rörelse för devas' och människors väl.

5. Att prins Siddhattha satt i korsningen mellan Kapilavatthus fyra huvudgator, att han höll en stor spira och slog med den på en stor trumma, betydde att hans undervisning, då han blivit Buddha och satt lärans hjul i rörelse, skulle nå ända upp till de högsta himlarna.

6. Att prins Siddhattha satt på taket till ett högt torn mitt i Kapilavatthu, att otaliga varelser kom dit med juveler och att prinsen strödde ut dem i de fyra väderstrecken, betydde att han, då han blivit Buddha och satt lärans hjul i rörelse, skulle strö ut lärans ädelstenar för alla levande varelsers väl.

7. Att sex män strax utanför Kapilavatthu grät och klagade, slet sitt hår och kastade det på marken, betydde att den tidens sex främsta sektledare skulle få ett elände när de inte längre kunde sprida sina osanna läror, därför att Buddha hade avslöjat sanningen.

(I den mån denna berättelse är riktig blev Suddhodanas sjunde dröm bara sannspådd till fem sjättedelar. Fem av sekterna i fråga har mycket riktigt försvunnit ur historien, men den sjätte - jainismen - finns än i dag kvar på indiska fastlandet, där den troligen haft fler anhängare än buddhismen åtminstone från buddhismens tillbakagång där för cirka tusen år sedan och fram till dess uppsving bland de kastlösa i samband med deras ledare Babasaheb Ambedkars konvertering 1956, och även bland utlandsindier i exempelvis Östafrika och England.)

Nu var kung Suddhodana, som redan nämnts, ingen filosofisk djuping utan en maktens man som ville att hans son skulle följa honom i spåren. Han blev därför måttligt trakterad av drömtydningen, och han såg till att ge prinsen så mycket underhållning han någonsin kunde hinna med, och kvinnorna kring prinsen blev tillsagda att göra allt de kunde för att se till att han inte tänkte för mycket.

Men som väl är fanns det ännu ingen TV på den tiden.

Dessutom tänkte kanske inte Suddhodana på att *påtvingad* underhållning just inte är det roligaste man kan ha för sig.

Hur som helst lät sig prins Siddhattha inte nöja med de erbjudna nöjena, utan en dag ville han än en gång göra en lusttur i slottsparken i lugn och ro, och bad sin körsven Channa att göra i ordning häst och vagn igen.

Den här gången visade sig en sjuk människa. Prinsen hade dittills inte varit sjuk själv en enda dag i sitt liv, och aldrig sett någon som varit det. Channa förklarade, som svar på hans fråga, att alla människor - även prins Siddhattha - kunde räkna med att bli sjuka åtminstone någon gång i livet, om inte annat så när det närmade sig slutet.

Även denna gång tyckte prinsen att han hade sett nog för dagen och återvände till sitt rum.

Vid en tredje tur i parken fick prins Siddhattha se ett lik, och Channa förklarade för honom att det var en död människa, och att dö måste vi alla, förr eller senare, och ingen kan lita på att det sker först senare. Siddhattha återvände än en gång till

sitt rum.

Slutligen, en fjärde gång, tog prins Siddhattha och Channa en tur i slottsparken och fick se en sraman, men en sraman som inte såg ut som de flesta sramaner gjorde vid denna tid (och som hinduiska asketer brukar göra än i dag) - ovårdad, aggressiv och förvirrad - utan en sraman i fullkomlig sinnesjämvikt, enkelt men anständigt klädd, kort sagt som idealet för en buddhistisk munk.

Nu fanns det givetvis inte några buddhistmunkar ännu, eftersom prins Siddhattha ännu inte hade blivit Buddha, men det brukar legenden förklara med att sramanen var en deva som hade förklätt sig, och som mindes munkar från tidigare buddhors tid.

Strax efter dessa fyra syner föddes prins Siddhatthas enda barn, en son. Denne fick namnet Rahula, som betyder "boja".

Detta blev ytterligare en tankeställare för prinsen, som nu blev på det klara med att hans oförståndige far hade försatt honom i en omöjlig situation. Om han skulle stanna i familjelivet och ta hand om hustru och barn skulle han också få ta över sin fars ställning, till priset av att han förblev avskuren från omvärlden, okunnig om de vanliga medborgarnas liv och blind för allt livs existentiella villkor. Sanningen i brahminernas förutsägelse, först efter drottning Mayas dröm och sedan än en gång efter prins Siddhatthas födelse, stod klar för honom: höga ämbeten låter sig inte förenas med ett uppriktigt och långt framskridet sökande efter sanningen.

(Här synes mig den klassiska buddhistiska synen svår att försona med senare seklers tibetanska tradition, där historiska omständigheter lett fram till en situation där samma människa - Dalai Lama - skall försöka vara både andlig vägledare och världslig härskare, något som alltså inte ens Buddha själv klarade av. Nåja, sådana glidningar i de grundläggande värderingarna är snarare regel än undantag i både religionernas och de politiska ideologiernas historia.)

Här har nu senare berättare fört över till den blivande Buddha något som i Tipitaka inte berättas om honom själv, men väl något senare om hans lärjunge Yasa, som också sades ha haft tre palats för vardera vintern, sommaren och regntiden, att han i regntidspalatset omgavs av enbart kvinnliga tjänare och att han under hela regntiden aldrig behövde gå ned till bottenvåningen.

Det Tipitaka ytterligare berättar om Yasa (enligt Vinayapitaka, Mahavagga, Khandhaka 1), och senare berättare om prins Siddhattha, är att han en gång (i prins Siddhatthas fall efter de fyra synerna), när han blev underhållen av kvinnorna omkring sig, råkade somna fast det fortfarande var tidigt, och att då gjorde kvinnorna det också. Men en nattlampa brann, och när prins Siddhattha vaknade före de andra fick han se hur de såg ut när de sov.

Det var med förlov sagt inte någon vacker syn. Några av de sköna damerna dreglade där de låg, några gnisslade tänder, några pratade i sömnen, några låg och gapade, några hade kläderna i oordning, några hade blivit trassliga i håret.

Han presenterades kort sagt en provkarta på kvinnliga poser som man garanterat inte får se på Hennes & Mauritz' affischer.

Detta, efter de fyra synerna i parken, gjorde att den blivande Buddha tappade all smak för sinnenjutningar. Hans körsvan Channa låg och sov på tröskeln. Siddhattha väckte honom och bad honom sadla hästen Kanthaka, född samma dag som han och Yasodhara, snabbare och starkare än någon annan häst.

Denna natt, strax innan prins Siddhattha lämnade hemmet, hade hans moster och styvmor, Mahapajapati Gotami, en dröm. Hon drömde att en vit, ståtlig tjur gick genom staden, försjunken i tankar, och råkade högt, och att ingen kunde ställa sig i vägen för den och hejda den.

Denna natt, strax innan prins Siddhattha lämnade hemmet, drömde hans far, kung Suddhodana, att en kunglig fana, som liknade Indras, hade rests mitt i staden. Från flaggan sken ett starkt ljus, som lyste upp hela världen. I de fyra väderstrecken steg moln upp, löpte samman över flaggan och lät ett mjukt regn falla över den. Blommor föll runt flaggan, mjuka röster sjöng och ett vitt parasoll med guldskaft visade sig över den. De fyra väderstreckens kungar kom till staden, tillsammans med sina följen. De tog fanan med sig, stadens portar öppnades och de gick ut genom ringmuren.

Denna natt, strax innan prins Siddhattha lämnade hemmet, hade hans hustru Yasodhara sjuutton drömmar:

Hon drömde att hela jorden skakade och skalv.

Hon drömde att Indras fana revs itu och föll till marken.

Hon drömde att solen och månen och alla stjärnorna föll ned.

Hon drömde att ett mycket vackert parasoll spändes ut över henne och gav henne välkommen skugga, men att slavgossen Channa kom och ryckte bort det från henne.

Hon drömde att juvelerna i hennes håruppsättning slets loss och slängdes omkring.

Hon drömde att alla hennes smycken, armband och halsband slets ifrån henne och ströddes omkring.

Hon drömde att hennes vackra kropp plötsligt hade blivit ful och motbjudande.

Hon drömde att hennes händer och fötter föll av henne.

Hon drömde att hon kläddes av naken.

Hon drömde att tronen, där hon suttit så länge, plötsligt vältes omkull.

Hon drömde att benen drogs bort från hennes säng, och att den föll till marken.

Hon drömde att ett stort berg, som bestod av alla värdefulla ämnen, plötsligt flammade upp och förtärdes av elden.

Hon drömde att det vackra trädet inne på palatsets område vräktes omkull av vinden.

Hon drömde, än en gång, att månen och stjärnorna föll ned, att solen försvann

och att världen lades i mörker.

Hon drömde att en brinnande fackla i staden försvann.

Hon drömde att stadens skyddsande stod utanför stadsporten och klagade.

Hon drömde att staden plötsligt förvandlades till en ödemark, att alla träd och blommor fällde sina blad, att alla vattencisternar torkade ut och att ett stort antal fullt beväpnade män drog ut från staden och färdades åt alla väderstreck.

Denna natt, alldeles innan innan prins Siddhattha lämnade hemmet, när han var på väg, kom han förbi rummet där Yasodhara låg och sov med den nyfödde Rahula, och han ville se sin son innan han försvann; men han såg att Yasodhara hade lagt handen över sonen, och han förstod att om han lyfte undan den handen skulle hustrun vakna, och så skulle det bli en massa diskussioner.

Han bestämde sig därför för att vänta med att se sonen tills efter sitt uppvaknande, när han åter kunde besöka sitt barndomshem utan att låta sig bindas.

Så gick han ut och satte sig i sadeln på Kanthaka. Bakom honom satte sig Channa. De red därifrån, och vid midnatt var de framme vid stadsporten.

Nu tänkte prins Siddhattha: "Om porten inte står öppen skall jag sporra Kanthaka, så att han hoppar över muren med både Channa och mig."

Och Channa tänkte: "Om porten inte står öppen skall jag ta prinsen på axlarna och lägga armen under hästen, och så skall jag hoppa över muren med dem båda två."

Och Kanthaka, som var ett ovanligt intelligent djur, tänkte: "Om porten inte står öppen skall jag hoppa över muren med både min herre och hans körsven på ryggen."

Men ingen av de tre behövde göra som han tänkt, för devas öppnade porten lugnt och stilla, så att ingen vakt lade märke till det.

Nu kommer en gestalt in i bilden, och skall sedan komma tillbaka gång på gång i legendbildningen kring Buddha: Mara, frestaren, som de närmaste sex åren skulle göra allt han kunde för att hindra Siddhattha Gotama från att bli Buddha och sedan, när detta väl var för sent, under de återstående fyrtiofem åren av Buddhas livstid skulle försöka övertala honom, lika flitigt som fåfängt, att inte inleda någon undervisning, eller, om han nu hade inlett en, åtminstone inte fortsätta den, eller, om han nu hade fortsatt den, åtminstone inte anstränga sig särskilt mycket, eller, om han nu ändå ansträngde sig, åtminstone avsluta sin undervisning så snart som möjligt.

Denna först gång han uppträder uppmanar Mara prins Siddhattha att återvända hem, ty om sju dagar skall ett hjul visa sig som tecken på att prinsen upphöjts till cakkavatti. Men prins Siddhattha visste vem Mara var, och att vara cakkavatti hade han redan provat på flera gånger i tidigare liv. Nu var hans uppgift inte att styra världen, utan att visa den vägen till frigörelse.

Besviken drog då Mara sina färde, men han skulle som sagt återvända gång på

gång, så ofta han trodde sig ha en chans att få Buddha på fall, vilket han aldrig hade.

Detta hände på fullmåndagen i månaden asalha, som ungefär motsvarar juli i vår kalender, och prinsen var då tjugonio år och två månader gammal. Samma datum, enligt den indiska månkalendern, skulle han sex år senare, två månader efter sitt uppvaknande, inleda sin undervisning i hjortparken i Isipatana, nuvarande Sarnath, utanför Benares.

En sista gång före sin avfärd betraktade nu prins Siddhattha sin hemstad. Sedan red han därifrån, besluten att inte komma tillbaka förrän han för egen del övervunnit allt begär, allt hat och allt självbedrägeri.

De tre - prins Siddhattha, Channa och Kanthaka - färdades nu tills de kom till floden Anoma. Där satt den blivande Buddha av, tog av sig alla sina smycken och räckte över dem åt Channa. Sedan drog han, för sista gången, sitt svärd - för att skära av sig hår och skägg.

(Bland Indiens sramaner, liksom bland många andra religiösa asketer, har funnits två dominerande inställningar till hur man skall göra med den saken. Somliga asketskolor låter hår och skägg växa vilt, och besvärar sig inte över måttan med att tvätta eller kamma det. Andra skär eller rakar av det. Buddhisterna har alltid föredragt det sistnämnda, sannolikt av hygieniska skäl.)

Det kom nu för Siddhattha, inte längre prins, att han som sraman inte gärna kunde gå omkring i kunglig klädedräkt. Brahma Ghatikara, en hög deva som i ett tidigare liv på Buddha Kassapas tid, den siste buddhan före vår, hade varit vän med den som nu var Siddhattha Gotama, steg då ned till jorden och gav honom de åtta ting som ansågs nödvändiga för en sraman - munkdräktens tre plagg och bälte, en matskål, en rakkniv, en synål och en vattensil.

Den blivande Buddha klädde så om, och bad sedan Channa att ta med sig hästen, smyckena och de gamla kläderna och återvända till hans föräldrar, och att tala om för dem att han mådde bra.

När hästen Kanthaka hörde detta brast hans hjärta av sorg. Han återföddes i Indras himmel, bland de trettio tre devas, som devan Kanthaka.

Även Channas hjärta sved, både av skilsmässan från Siddhattha och av hästens död, men för sin del överlevde han. Han återvände hem under klagan och jämmer.

Så långt om de senare legenderna. I Tipitaka nämns namnet Channa långt senare, och det är möjligt att det syftar på samme man. I så fall hade han, när Siddhattha blivit Buddha, själv blivit en av Buddhas munkar, men tydligen inte uppträtt alldeles klanderfritt som sådan, ty en av de sista saker Buddha sade på dödsbädden var att munkarna, efter hans död, inte skulle tala med Channa förrän denne hade bättrat sig; något som han - för att åter åberopa senare källor, ty detta står inte i Tipitaka - genast gjorde, och sedan blev arahant.

8. Åren som sökare

Den blivande Buddha sökte sig nu till en mangolund som hette Anupiya, inte långt från floden Anoma, där han ägnade en vecka åt meditation (och förmodligen åt fasta - det sägs ingenting om allmosegång enligt sramaners sed vid denna tid, eller om hur han annars skulle ha fått mat). Sedan gick han till fots till staden Rajagaha i landet Magadha, nu i den indiska delstaten Bihar.

Från denna tidpunkt i Siddhattha Gotamas liv börjar det biografiska materialet i Tipitaka bli fylligare. Enligt Suttanipata 3:1 (Pabbajjasutta) fick kung Seniya Bimbisara se honom inifrån sitt palats, när han gick förbi utanför på sin allmosegång. Siddhattha Gotama gjorde djupt intryck på kungen, som sände sina budbärare efter honom.

Budbärarna följde efter Siddhattha Gotama och lade märke till att han gick från hus till hus, utan att göra skillnad mellan fattiga och rika, och tog emot den mat han fick i skålen, fullt medveten, behärskad och uppmärksam. När han fått skålen full lämnade han staden och gick till kullen Pandava.

Där sökte de kungliga budbärarna upp honom, men en av dem vände åter till palatset och meddelade kungen, som genast själv sade till om häst och vagn och for ut till Pandava. Ett stycke från kullen, när vägen inte längre var farbar, stannade han, steg ur vagnen och gick de sista stegen till fots.

När kung Bimbisara kommit fram till den blivande Buddha hälsade han med största respekt, satte sig och utbytte de vanliga artighetsfraserna. När han sedan frågade varifrån den unge sramanen kom, fick han svaret att hans hemort var i grannlandet Kosala, nedanför Himalaya, hos Sakyafolket.

(Att den före detta prinsen sade sig komma från Kosala talar mot att hans far var suverän härskare, som senare legender gärna velat få honom till. Kung i Kosala vid samma tid var Bimbisaras svåger Pasenadi/Prasenajit, som alltså bör ha varit Sudhodanas överordnade. Kosalas dåvarande territorium, om man räknar in Sakya, är i dag delat mellan Nepal och den indiska delstaten Uttar Pradesh.)

Bimbisara erbjöd Siddhattha Gotama en hög post i sin stat, men den blivande Buddha avböjde vänligt men mycket bestämt. Han hade ett viktigare åtagande att fullfölja.

Så långt den kanoniska skildringen. Enligt senare berättelser skall kung Bimbisara, när Siddhattha Gotama avböjt ett kungligt ämbete, ha bett honom att ändå stanna i Rajagaha och att i palatset ta emot de fyra nödvändigheter en sraman behövde - mat, kläder, husrum och, om han blev sjuk, medicin.

Då den blivande Buddha tackade nej även till detta - han visste ju hur svårt det var att tänka klart i palatsmiljö - bad kungen honom komma tillbaka så snart han nått uppvaknandet och undervisa honom.

Senare versioner berättar också att när den blivande Buddha efter sin första

allmosegång kommit fram till Pandava och skulle till att äta, så fick han kväljningar när han såg det han hade fått i skålen från de olika hus han besökt: en enda blandning av flera sorters grov fattigmanskost.

Detta var inte vad han som prins varit van vid, men han övervann sina betänkligheter och åt. Nu hade han lämnat överklassen och skulle hädanefter leva på det människorna omkring honom kunde finna för gott att ge honom, och de flesta av de människorna var inte rika.

På flera ställen i Tipitaka (Majjhimanikaya 26, 36, 85, 100) berättas nu att Siddhattha Gotama sökte upp en gammal sraman som hette Alara Kalama och bad att få leva under hans ledning.

Det gick bra, och sedan dröjde det inte länge förrän han hade lärt sig allt som Alara Kalama hade att lära ut och nått en mycket hög koncentrationsnivå (*jhâna/dhyâna*), den tredje av de fyra formlösa jhana som ligger över de fyra grundläggande (av vilka Siddhattha Gotama hade uppnått den första den där gången under plöjningsfesten som barn).

När detta var avklarat gick Siddhattha Gotama till Alara Kalama och frågade honom om han hade mer att lära ut. Det hade han inte, och när Alara Kalama fick veta att Siddhattha Gotama hade nått lika långt som han själv erkände han honom med glädje som sin jämlike, och föreslog att de båda tillsammans skulle leda de lärjungar som hade samlats kring honom (enligt senare källor 300 stycken).

Den blivande Buddha tackade nej. Till skillnad från Alara Kalama, liksom tidigare Asita, anade han att enbart koncentration, om än aldrig så djup, var någonting förgängligt och inte kunde leda till den slutliga befrielsen.

(Inom hinduismen räknas den djupaste koncentrationen [*samâdhi*] än i dag som slutmålet för den andliga strävan. Buddhismen håller inte med om det. Hör ni någon hindu eller teosof påstå motsatsen, så tro honom inte.)

Siddhattha Gotama fortsatte nu till en annan sraman som hette Uddaka Ramaputta, och som hade hunnit litet längre - till den *fjärde* formlösa jhana. Snart hade den blivande Buddha uppnått även den nivån, och när Uddaka Ramaputta fick veta att Siddhattha Gotama hade nått lika långt som han själv erkände han honom med glädje inte bara som sin jämlike utan som sin överman, och han föreslog inte att de båda tillsammans skulle leda de lärjungar som hade samlats kring honom (enligt senare källor 700 stycken), utan att Siddhattha Gotama ensam skulle ta över den saken.

Svaret kunde bara bli nej, ty även om Uddaka Ramaputta hade uppnått en högre jhana än Alara Kalama, så handlade det fortfarande bara om koncentration - inte om befriande insikt.

Någon mer avancerad lärare stod nu inte att finna, så den blivande Buddha bestämde sig för att arbeta på egen hand. Han vandrade genom landet Magadha och

kom till slut till den ort som nu kallas Buddha Gaya (eller, främst av hinduer, Bodh Gaya), strax utanför staden Gaya i den indiska delstaten Bihar.

Då var det byn Senani i provinsen Uruvela. Där fann den blivande Buddha en angenäm plats att vistas, en tilltalande trädunge, en klart flödande flod med jämna stränder och i närheten en by som han, enligt den sed som var allmän bland sramaner, kunde besöka någon gång om dagen och få den mat han behövde för att överleva.

(Att det i den miljön ansågs självklart att religiösa asketer skulle leva på folkets gåvor kan kanske ha samband med att Sydasien aldrig haft vad man i dag kallar full sysselsättning. När buddhismen långt senare kom till exempelvis Japan, där det normalt rått brist på arbetskraft, fick däremot många tempel där bli självförsörjande.)

Vid denna tid hade, enligt de medeltida kommentarerna till Tipitaka, Kondañña - den brahmin som, när prins Siddhattha var nyfödd, hade förutsagt att denne alldeles säkert skulle bli Buddha - lämnat brahminkasten och blivit sraman, liksom fyra söner till de andra brahminer som uttalat sig vid samma tillfälle - deras fäder var nu döda. I sitt kringvandrande liv kom nu också de till Senani. Så strålade än en gång Kondaññas och Siddhattha Gotamas vägar samman.

Siddhattha Gotama inledde nu en rad strängt asketiska övningar, och de fem sramanerna blev så imponerade av detta att de ställde sig under honom som hans lärjungar.

Nu berättar Tipitaka (Bhayabheravasutta, den fjärde i Majjhimanikaya) hur den blivande Buddha tog itu med att övervinna sin rädsla. Han vistades ute i djungeln på nätterna, och lade märke till alla skrämmande ljud och upplevelser han där fick vara med om - inte för att, som västerländska horrorfans, njuta av skräcken utan för att sakligt iakttaga den, analysera den och besegra den.

Enligt Mahasaccakasutta (Majjhimanikaya 36) berättade Siddhattha Gotama senare, när han blivit Buddha, hur han vid denna tid, när han fortfarande bara var Bodhisatta, gick in för den hårda askes som många sramaner då ansåg - och många jainister och hinduer än i dag anser - är nödvändig för att nå det fulla uppvaknandet.

Han försökte besegra sina begär genom att förtränga dem, genom att betvinga dem som en stark man brottar ned en svag. Av denna ansträngning blev han alldeles svettig, men något lugn ledde det inte till.

Han försökte besegra sina begär genom att sluta andas. När han inte lät luften passera vare sig näsan eller munnen hörde han ett starkt ljud i öronen, som från en smeds blåsbälg. När han med sinnet försökte stänga även öronen fick han en sprängande huvudvärk, först som om någon hade huggit honom i skallen med ett vasst svärd, och sedan som om någon hade lagt en rem runt huvudet på honom och dragit åt. Därpå fick han också en våldsam gasutveckling i magen, som om en

slaktare hade skurit upp den, och en brännande hetta i magen som om han stektes över öppen eld.

Inte blev han just lugnare av det heller.

Han försökte besegra sina begär genom att sluta äta; men då kom devas till honom och sade att om han själv inte åt någonting, så skulle de ingjuta himmelsk föda genom hans porer. Det dög ju inte som asketisk övning, tänkte Siddhattha Gotama, så han nöjde sig med att skära ned på maten i stället för att sluta helt.

Han nöjde sig med en handfull bönor, ärtor eller linser om dagen. Då magrade han så mycket att om han tog sig om magen, så kunde han känna ryggradens framsida. Om han kastade vatten eller tömde tarmen föll han omkull. Om han strök sig över armarna eller benen lossade hårstråna.

I buddhistisk konst är bilden av den utmärglade bodhisattan ett återkommande motiv.

Nu hade Siddhattha Gotama gått den asketiska vägen så långt det var möjligt om han inte skulle dö på kuppen, men inte blev han just lugnare av det heller, och än mindre hade det hjälpt honom till någon insikt.

Så då var nog ändå inte det den bästa vägen.

Enligt Suttanipata 3:2 visade sig nu Mara åter för Siddhattha Gotama och uppmanade honom att återvända till livet - och så långt var Siddhattha med - och att ta det litet lugnare och nöja sig med att ägna sig åt den vediska eldskulten för att vinna världsliga förtjänster - och där var han inte med. Dels såg han ingenting förtjänstfullt i eldsdyrkan eller liknande ritualer, och dels hade han nått till vägs ände när det över huvud taget handlade om världslig förtjänst. Sådana hade han samlat nog och övernog, under alla sina liv som bodhisatta; nu förestod det fulla uppvaknandet.

Enligt Majjhimanikaya drog sig Siddhattha Gotama nu till minnes den gången, för mycket länge sedan, då han under plöjningsfesten hade uppnått första jhana i lugn och ro under ett träd.

Kunde manne detta vara första steget på vägen mot upplysningen?

Nu hade ju Siddhattha Gotama redan, under Alara Kalama och Uddaka Ramaputta, uppnått fyra formlösa jhana, förutom de fyra grundläggande; så att koncentrationsträningen i sig skulle leda till det frigörande uppvaknandet kan han inte ha menat. Men kanske skulle den kunna läggas till grund för en annan träning?

Hur som helst tänkte den blivande Buddha nu: Varför vara rädd för glädjen? Visst, det finns glädjeämnen som i längden förstör; men det gäller inte alla. Så varför plåga sig själv, som han nu så länge hade hållit på med (enligt traditionen i sex år, från 29 till 35 års ålder)?

Men den rena glädje som var nödvändig för att kunna gå vidare - den kunde han inte uppnå så länge han svalt. Därför började han äta igen, inte överdrivet men tillräckligt för att hålla kroppen vid liv och god hälsa.

När hans fem lärjungar såg detta, tappade de förtroendet för honom och gick ifrån honom, till Isipatana utanför Benares.

Mer än så säger inte Tipitaka om detta, men de medeltida kommentarerna till de kanoniska texterna har broderat ut berättelsen om Siddhattha Gotamas sista måltid före uppvaknandet.

Enligt dem hade byäldsten i Senani en dotter som hette Sujata. När hon uppnått könsmogen ålder svor hon inför ett banyanträd att om hon fick en äkta man med samma samhällsställning som hon själv, och om deras förstfödda barn blev en son, så skulle hon varje år offra hundratusen mynt till trädets ande.

Hennes önskan gick i uppfyllelse, och hon var beredd att hålla sin ed - samtidigt som Siddhattha Gotama var nära att nå målet för sin strävan.

Med hjälp av sina kor hade hon tagit fram en oerhört koncentrerad mjölk på så sätt att hon mjölkade tusen kor och lät femhundra kor dricka mjölken, sedan mjölkade hon de femhundra och lät tvåhundrafemtio kor dricka mjölken och så vidare, tills åtta kor fick dricka mjölken som mjölkats från sexton.

Tidigt på morgonen, på fullmåndagen i månaden vesak, sade hon till att de åtta korna skulle mjölkas. Deras kalvar ville inte gå in under juvren, men när mjölkkärlen ställdes dit började mjölken rinna ur spenarna av sig själv.

Sujata tog då de åtta kärlen och hällde över mjölken i ett nytt kärl, gjorde med egna händer upp eld och började koka ris i mjölken.

När mjölkriset kokade upp började stora bubblor höja sig och cirkulera medsols. Inte en droppe mjölk spilldes, och inte så mycket som en rökslinga höjde sig från eldstaden.

När Sujata såg allt detta, tolkade hon det som att trädanden var ovanligt nöjd med det offer han skulle få, och då bad hon sin tjänsteflicka Punna att skynda sig till trädets och göra i ordning för offret.

Det gjorde Punna, och när hon kom fram satt Siddhattha Gotama under trädets. Hon trodde då att han var trädanden, som stigit ned för att i synlig gestalt ta emot offret.

Den blivande Buddha hade natten innan haft fem drömmar:

1. Han drömde att hela jorden bredde ut sig framför honom som en bädd. Huvudet lade han på Meru, det mytiska världsberget som reser sig mitt på jorden och som är högre än alla andra höjder; vänstra armen låg på det östra världshavet, högra armen på det västra och benen på det södra.

2. Han drömde att ett träd växte upp ur hans navel, och att trädets krona nådde ända upp till himlavalvet.

3. Han drömde att svarthövdade termiter täckte honom upp till knäna.

4. Han drömde att fyra fåglar kom flygande till honom från de fyra väderstrecken. Alla hade olika färg, men när de slog sig ned vid hans fötter blev de alla vita.

5. Han drömde att han gick omkring på en hög och brev soptipp utan att smutsas.

Drömmarna har tolkats så:

1. Att han hade hela jorden som bädd betydde att han skulle nå det fulla uppvaknandet.

2. Att ett träd växte upp ur hans navel, och att trädets krona nådde ända upp till himlavalvet, betydde att hans undervisning skulle nå hela världen.

3. Att termiter täckte honom upp till knäna betydde att ett stort antal lekmän skulle söka sin tillflykt hos Buddha. (Termiter är vita, och i buddhistisk tradition står den vita färgen för lekmännen och den gula för munkarna och nunnorna.)

4. Att fyra fåglar kom flygande till honom från de fyra väderstrecken betydde att medlemmar av alla de fyra huvudkasterna - *brahmana* (prästkasten), *khattiya/kshatriya* (krigarkasten), *vessa/vaishya* (borgare och bönder) och *sudda/shûdra* (tjänarkasten) - skulle bli munkar i hans gemenskap. Att de alla hade olika färg är en ordlek - sanskrit *varna*, pali *vanna*, betyder båda "färg" och "kast".

(Det vill säga de fyra huvudkasterna. De många underkasterna, som i dagens Indien är viktigare än de fyra *varna*, heter *jâti*.)

Att alla fyra blev vita när de kom fram till honom betydde att de, i och med sitt inträde i hans gemenskap, lämnade hela kastväsendet bakom sig.

5. Att han gick omkring på en hög och bred soptipp utan att smutsas betydde att han inte skulle fästa sig vid alla de hedersbetygelser världen skulle ge honom.

När den blivande Buddha hade vaknat upp efter dessa drömmar gick han tidigt på morgonen, efter morgontoaletten, fram till banyanträdet och satte sig där för att meditera tills det blev dags att gå in i byn och få mat; och där satt han alltså när Punna kom dit och tog honom för trädanden.

Hon skyndade sig då tillbaka till Sujata och talade om vad hon hade sett. Sujata blev överlycklig och adopterade på stående fot Punna som sin dotter.

Sedan tog Sujata en guldbricka och lade mjölkriset på den, täckte över det hela med en annan guldbricka och svepte in det hela i ett tygstycke. Klädd i sina bästa kläder, och med alla sina smycken på sig, tog hon sedan brickan på huvudet och gick bort till trädet där den blivande Buddha satt.

Även hon tog honom för trädets ande, inför vilken hon en gång hade avgivit sitt löfte, gick fram till honom, bugade sig, ställde brickan framför honom och tog av locket.

Missuppfattningen om Siddhattha Gotamas identitet klarades nu upp, om det nu var för att han talade om för henne hur det låg till eller (som en version av legenden säger) att hon kände igen honom för att hon tidigare hade passat upp på honom när han höll på med sina hårda asketiska övningar.

Sedan gick Sujata, utan att bry sig om att ta med sig guldbrickan, som var värd hundratusen mynt. Inget knussel där inte.

Men den blivande Buddha kunde inte gärna behålla en guldbricka - det ansågs inte riktigt lämpligt för asketer - så när han hade ätit mjölkriset (i fyrtionio tuggor, en tugga för varje dag de närmaste sju veckorna, då han inte skulle äta någonting; men så var ju också riset kokt i ovanligt näringsrik mjölk) slängde han brickan i floden Nerañjara, som flöt förbi just där; och som tecken på att han skulle nå sitt mål flöt brickan uppför strömmen.

Motströms har buddhismen alltid varit.

(Som framför av ovanstående berättelse kan man inte med bästa vilja i världen framställa Buddha som vegan - han stod uppenbarligen inte främmande för mjölkprodukter, och han var över huvud taget inte benägen att gå till överdrift i sådana frågor.

Jämför också med den svenska seden att till jul ställa ut ett grötfat till tomten, det vill säga gårdens skyddsande från den gamla nordiska religionen! Risgrynsgröt med mjölk till och med, åtminstone när ris funnits att få...)

9. Uppvaknandet

Siddhattha Gotama tillbringade nu dagen i en salträdsdunge på flodstranden. När det skymde begav han sig till ett indiskt fikonträd (av den art som av nutida botaniker kallas *Ficus religiosa*, och av andra "bodhiträd", efter pali- och sanskritordet *bodhi* för "uppvaknande" eller "upplysning"). Han satte sig under trädet, med ansiktet mot öster och soluppgången.

(När buddhismen senare spreds utanför indiska fastlandet fördes en stickling av detta träd till Anuradhapura på norra Ceylon och planterades där, och när det ursprungliga trädet i Buddha Gaya sedan dog togs en stickling från trädet i Anuradhapura tillbaka och planterades på den ursprungliga växtplatsen. De båda träden lever än i dag, och det i Anuradhapura lär vara det äldsta levande träd vars plantering finns historiskt dokumenterad.)

Stärkt av maten började han nu, åter enligt källor i själva Tipitaka (Mahasaccakasutta, Majjhimanikaya 36), meditera på ett delvis nytt sätt.

Det han hade lärt sig av Alara Kalama och Uddaka Ramaputta var koncentrationsträning, och denna natts övningar inledde han med att gå in i de fyra grundläggande jhana i tur och ordning.

Men sedan kom det nya: han lade den koncentration han då övat upp till grund för insiktsträning: ren uppmärksamhet, utan att hänga fast ens vid den meditativa lyckosaligheten.

Under första nattvakten mindes han så, med hjälp av sin avancerade koncentration, sina tidigare liv, så många han hann med under de timmarna - mer än hundratusen liv, inte bara i vårt universum utan också i många tidigare universa.

Sedan förstod han att det inte tjänade någonting till att fortsätta med det, eftersom det förflutna inte har någon första början och han alltså skulle kunna fortsätta hur länge som helst.

Detta var den första sanna kunskap han uppnådde denna natt, under första nattvakten; men han hängde inte fast vid den.

Under andra nattvakten betraktade han sedan hur andra varelser dör och återföds, och hur de själva med sina avsiktliga handlingar bestämmer de grundläggande villkoren för sin egen framtid, hur de skapar sina egna himlar och sina egna helveten.

Sedan förstod han att även detta var ett område där han kunde ägna resten av livet åt att lägga märke till fler och fler detaljer, utan att själv få någonting gjort.

Detta var den andra sanna kunskap han uppnådde denna natt, under andra nattvakten; men han hängde inte fast vid den.

Under tredje nattvakten riktade han slutligen uppmärksamheten mot sin egen okunnighet, den okunnighet som håller oss kvar i den betingade tillvarons fängelse. Med rent iakttagande bröt han igenom denna okunnighet och insåg de fyra ädla

sanningarna: sanningen om det otillfredsställande, sanningen om det otillfredsställandes orsak, sanningen om det otillfredsställandes upphörande och sanningen om vägen till det otillfredsställandes upphörande.

Han uppnådde därmed fullkomlig frigörelse - *nibbâna/ nirvâna*. Därmed blev han Buddha.

(Här bör kanske förklaras att ordet "nirvana" inte i första hand syftar på något slags tillstånd efter döden. Nirvana är helt enkelt fullkomlig frihet från begär, hat och självbedrägeri.

Det bör förmodligen också förklaras, eftersom detta ofta missuppfattas av västerlänningar, att den som uppnått nirvana inte nödvändigtvis är passiv. Att vara fri från egna begär betyder inte att man är likgiltig för andras behov. Begär och vilja är inte samma sak.)

Detta var den tredje sanna kunskap han uppnådde denna natt, under tredje nattvåkten; men han hängde inte fast ens vid den. Vid nirvana går det inte att hänga fast, ty där fasthängande finns, där finns inte nirvana.

Buddha Gotamas första ord som Buddha skall ha varit det som nu är strof 153-154 i Dhammapada:

I många födelser i sangsara
irrade jag, men fann inte
byggherren jag sökte.
Onöjd blir den som föds gång på gång.

Byggherre! Jag ser dig.
Inte åter du bygger ett hus.
Alla dina balkar bröts.
Taket störtade samman.
Från alla kläder fritt är sinnet.
Till törstens slut det nådde fram.

("Sangsara" - ibland något missvisande transkriberat som "samsara" - är den betingade och beroende tillvaron, allt utom nirvana. Den som studerat zenbuddhismen eller andra senare traditioner kan ha hört talas om uppfattningen att sangsara och nirvana skulle vara i grunden identiska, men att Buddha själv skulle ha ansett något sådant finns inte belagt. Det är troligen senare påhitt.)

Så långt enligt Tipitaka. Även här har senare berättare bättrat på och broderat ut.

Enligt tibetanska källor skall Mara, när Siddhattha Gotama hade satt sig under bodhiträdet, ha kommit fram till honom och sagt att hans kusin Devadatta hade erövat hans gamla hemstad Kapilavatthu, intagit palatset och krossat

Sakyafamiljen; men den blivande Buddha var inte den som genast trodde på krigsbuletiner.

Mara lät nu skenbilder av Yasodhara och andra anhöriga, som han påstod hade flytt från Kapilavatthu, visa sig; men den blivande Buddha genomskådade illusionen.

(Tanken på att manipulera bilder är alltså inte särskilt ny, även om tekniken har gått framåt på sistone.)

Till slut lät Mara hela sin här tåga mot bodhiträdet och sade att platsen där den blivande Buddha satt var Maras territorium.

Bodhisattan lade då handen på marken och tog jorden till vittne på att inte ägde han mycket, men rätten att just nu sitta just här hade han ändå; och jorden darrade och skalv för att bekräfta detta.

När sedan Mara lät sina krigare gå till anfall och slunga alla sina vapen mot den blivande Buddha mötte denne, vapenlös, vapnen och de väpnade med sin allomfattande kärlek; och mot den förmådde ondskans krafter ingenting. Mara drog därifrån, och hans följe skingrades.

Sedan gick den blivande Buddha in i sina meditationer, på det sätt som berättas i Tipitaka.

(En intressant skillnad mellan buddhistisk och kristen tradition är att den blivande Buddha sägs ha bemött även de ondaste krafterna med kärlek, och att han besegrade dem på så sätt. Kristendomen kallar sig gärna för kärlekens religion, men ingenstans i Bibeln sägs att Jesus skulle ha älskat djävulen, eller att man just genom att älska honom kan göra hans planer om intet.)

10. De första veckorna som Buddha

Efter uppvaknandet satt Buddha, enligt Tipitaka (Udana 1:1-3), sju dagar orörlig under bodhiträdet, försjunken i meditation, och glädde sig åt den nyvunna friheten.

Sista natten den veckan ägnade Buddha åt att genom meditation utforska den del av verkligheten som kallas "den tolvledade orsakskedjan":

1-2. Ur okunnigheten (*avijjâ/avidyâ*) uppstår viljeimpulserna (*sankhârâ/samskârâ*).

2-3. Ur viljeimpulserna uppstår medvetandena (*viññâna/vijñâna*).

3-4. Ur medvetandena uppstår psyket och kroppen (*nâma-rûpa*).

4-5. Ur psyket och kroppen uppstår de sex sinnesorganen (*sal-âyatana/shad-âyatana*) - de fem vi räknar med i västerländsk tradition, och som det sjätte tankeorganet.

5-6. Ur de sex sinnesorganen uppstår kontakten (*phassa/sparsha*) mellan sinnesorgan och sinnesobjekt.

6-7. Ur denna kontakt uppstår de tre grundläggande känslorna (*vedanâ*): behagligt, obehagligt och varken behagligt eller obehagligt.

7-8. Ur dessa känslor uppstår törsten (*tanhâ/trishnâ*) efter sinnesnjutningar (*kâma-tanhâ*), törsten efter tillblivelse (*bhava-tanhâ*) och törsten efter förintelse (*vibhava-tanhâ*, tidigare ofta felöversatt med "törst efter rikedom" eller "äganbegär" - observera att detta tredelade begär nämndes ett par tusen år innan Freud började tala om libido, livsdrift och dödsdrift!).

8-9. Ur denna törst uppstår gripandet (*upâdâna*).

9-10. Ur gripandet uppstår tillblivelsen (*bhava*).

10-11. Ur tillblivelsen uppstår födelsen (*jâti*).

11-12. Ur födelsen uppstår åldrandet och döden (*jarâ-marana*).

Och omvänt:

1-2. Om okunnigheten upphör, så upphör också viljeimpulserna.

2-3. Om viljeimpulserna upphör, så upphör också medvetandena.

3-4. Om medvetandena upphör, så upphör också psyket och kroppen.

4-5. Om psyket och kroppen upphör, så upphör också de sex sinnesorganen.

5-6. Om de sex sinnesorganen upphör, så upphör också kontakten.

6-7. Om kontakten upphör, så upphör också känslorna.

7-8. Om känslorna upphör, så upphör också törsten.

8-9. Om törsten upphör, så upphör också gripandet.

9-10. Om gripandet upphör, så upphör också tillblivelsen.

10-11. Om tillblivelsen upphör, så upphör också födelsen.

11-12. Om födelsen upphör, så upphör också åldrandet och döden,

och därmed allt det obehag och all den otillfredsställelse som är oupplösligen förknippad med all betingad tillvaro.

(Att okunnigheten ställs först i orsakskedjan betyder inte att den i sig är orsakslös. Någon första början på existensen, och alltså på orsakssambanden, finns inte.)

Andra veckan efter uppvaknandet stod Buddha (enligt senare källor) nordöst om bodhiträdet och betraktade det i tacksamhet.

Tredje veckan efter uppvaknandet ägnade Buddha (enligt senare källor) åt att meditera gående mellan den plats han stått veckan innan och bodhiträdet. (Denna övning, att lugnt gå fram och tillbaka och rikta uppmärksamheten mot stegen, är än i dag vanlig på buddhistiska meditationscentra, där den varvas med meditation på andningen.)

Fjärde veckan efter uppvaknandet ägnade Buddha (enligt senare källor) åt att sitta nordväst om bodhiträdet och i meditation undersöka olika sidor av den buddhistiska psykologin (*abhidhamma*), som så småningom kom att bli ämnet för hela den sista tredjedelen av Tipitaka, Abhidhammapitaka.

Femte veckan efter uppvaknandet ägnade Buddha (enligt Tipitaka - Vinayapitaka, Mahavagga, Khandhaka 1) åt att sitta under ett banyanträd i närheten, försjunken i meditation, och glädja sig åt den nyvunna friheten.

Efter de sju dagarna hade en högmodig brahmin vägarna förbi. Han kom fram till Buddha, utbytte de vanliga artighetsfraserna - där han tilltalade honom med "Gotama", alltså familjenamnet, vilket betydde att han inte erkände honom som Buddha - och frågade honom sedan vad det är som gör en människa till brahmin.

Frågan kan ha haft en särskild betydelse i just den miljön. I Indiens historia har för det mesta brahminkasten ansetts stå högre än krigarkasten (som Buddha hade fötts in i), men just i nordöstra Indien vid denna tid ifrågasatte krigarkastens medlemmar inte utan framgång den åsikten.

Som tidigare nämnts sade Buddhaghosa ännu tusen år senare, i sin kommentar till Jataka, att en bodhisatta alltid, när han återföds som människa, föds i den kast som just står högst, vilket betydde att han ansåg att krigarkasten när Buddha föddes stod högre än brahminkasten.

Det rådde alltså rivalitet mellan den frågandes kast och - som han trodde - den utfrågades; men Buddha hade faktiskt redan sex år tidigare, när han lämnade hemmet, också lämnat sin kast och vänt hela kastväsendet ryggen, så han omtolkade helt enkelt ordet "brahmin" och sade att brahmin är den som gjort sig fri från allt ont, som inte är högmodig, som är fri från orenhet, som är behärskad, har fulländat sitt vetande och lever i *brahmacariya*, vilket ofta översätts med "celibat" men som också kan tolkas allmänt som en högre moral.

Nu visade sig Mara, enligt Tipitaka (Samyuttanikaya, Marasamyutta, Sattavassasutta), och försökte övertyga Buddha om att han fortfarande lydde under Maras välde. När Buddha inte gick på det, försökte Mara övertala honom att, om han nu själv trots allt hade nått uppvaknandet, åtminstone inte försöka hjälpa andra

att göra detsamma.

På det svarade Buddha att om han blev ombedd så skulle han.

Enligt Samyuttanikaya, Marasamyutta, Maradhisutta blev nu Mara dyster, gick bort från Buddha, satte sig på marken och började rita i jorden med ett trästycke. Då kom hans tre döttrar och frågade vad som stod på, och när de fick höra att deras far just hade lidit sitt livs största nederlag beslöt de att göra vad som göras kunde åt saken.

Döttrarna gick till Buddha och erbjöd sina tjänster som upppasserskor, men inte brydde sig Buddha om dem inte.

Då gick de åt sidan och diskuterade saken. De kom att tänka på att män har olika smak när det gäller kvinnor, så var och en av dem förvandlade sig till hundra unga flickor, och sedan kom alla trehundra fram till Buddha och erbjöd sina tjänster.

Men inte brydde sig Buddha om dem inte.

Nästa gång kom de fram till Buddha som trehundra unga kvinnor som aldrig fött barn, och sedan som trehundra kvinnor som fött ett barn var, och sedan som trehundra kvinnor som fött två barn var, och sedan som trehundra medelålders damer, och till slut som trehundra äldre kvinnor.

Men inte brydde sig Buddha om dem inte. Han var ju helt fri från alla begär.

Så då gav Maras döttrar upp.

Sjätte veckan efter uppvaknandet inledde Buddha (enligt Tipitaka - Vinayapitaka, Mahavagga, Khandhaka 1) med att lämna banyanträdet och sätta sig under ett annat träd i närheten.

Nu utbröt ett häftigt oväder. Sju dagar i sträck regnade det och stormade, trots att regntiden egentligen inte hade börjat än (det skulle den, där och då, normalt ha gjort efter ungefär sex veckor till). Mucalinda - en andemakt i kobragestalt - kom då fram, lade sin kropp sju varv runt Buddhas och bredde ut sin huva över honom som paraply; och så låg han kvar ända tills det slutade regna.

Denna bild, med ormen som skyddar människan mot regnet, är vanligt i buddhistisk konst. Man kan ju jämföra den positiva synen på ormar i denna bild med ormskräcken både i den bibliska syndafallshistorien och i den gamla nordiska myten om Midgårdssormen! Här är det inte tal om någon evig fiendskap mellan orm och människa. Över huvud taget är buddhismen mer benägen att betrakta djur som medvarelser än, som exempelvis Bibeln gör, som antingen fiender eller verktyg.

Sjunde veckan efter uppvaknandet satt Buddha under ett annat träd och glädde sig åt den nyvunna friheten. Mot slutet av veckan fick han besök av två köpmän, Tapussa och Bhallika, som förmodligen kom från Orissa i Indien (fast buddhisterna i Burma hävdar med stort eftertryck att de kom därifrån). De gav Buddha riskakor och honung - det blev hans första måltid efter uppvaknandet; och sedan blev de hans första lärjungar genom att ta sin tillflykt till Buddha och Dhamma.

(Egentligen är det anmärkningsvärt att det här faktiskt talas om veckor i vår bemärkelse, ordagrant "sjudagarsperioder". I den gamla indiska kalendern räknar man nämligen i första hand med halvmånader - från nymåne till fullmåne och från fullmåne till nymåne - och om man därtill lade halvmånfaserna, skulle en vecka bli perioden mellan två jämna månfaser, vilket är något mer än sju dagar.)

Efter dessa sju veckor satte sig Buddha under samma banyanträd där han tillbringat den femte veckan efter uppvaknandet. Nu berättas det (enligt samma källa som ovan) att Buddha funderade på om det var någon idé att han försökte visa andra den väg som han själv hade gått.

Den vägen var visserligen enkel, men den var inte lätt. Den gick ut på att släppa allt begär, allt hat och allt självbedrägeri, men just dessa tre är det som nästan alla människor lever för. Fanns det över huvud taget någon som skulle begripa vad han talade om?

Dessa tankar hos Buddha uppfattade den höga devan Brahma Sahampati - som själv, i ett tidigare liv som människa, hade varit munk under den tidigare Buddha Kassapa/ Kashyapa (enligt Samyuttanikaya 11:8:57).

Brahma blev förskräckt vid tanken att Buddha skulle ta med sig allt sitt kunnande i graven, då detta skulle innebära katastrof för världarna. Han steg därför ned från sin värld, visade sig inför Buddha och påpekade för honom att det trots allt inte var riktigt alla människor som var totalt oförmögna att förstå. Några fanns "med bara litet damm på ögonen". De skulle bli hjälpta om Buddha började undervisa, men annars skulle de kunna få det mycket svårt.

Inför det argumentet gick Buddha med på att inleda sin verksamhet som lärare och organisatör. Han hade ju också tidigare - mot slutet av femte veckan efter uppvaknandet - sagt åt Mara att om han blev ombedd att undervisa så skulle han göra det.

Om man vill tro på denna berättelse bokstavligen eller inte är, buddhistiskt sett, oviktigt. Det väsentliga är inte om Mara och Brahma är faktiskt existerande, självständiga varelser eller inte. Det viktiga är den psykologiska innebörden: Mara som de krafter, personliga eller opersonliga, inom eller utom en själv, som alltid försöker hindra en från att göra det riktiga, och Brahma som (i detta sammanhang) det högre perspektivet som hindrar oss från att fastna bakom snäva horisonter.

(Det finns andra berättelser, redan i Tipitaka, där Brahma i stället, i en drift med tanken på en allsmäktig skapargud, framställs som ett mycket mäktigt men ganska korkat väsen som *tror* sig ha skapat världen, men som misstar sig gruvligt.)

Hur som helst: Siddhattha Gotamas kamp för egen del var slutförd. Nu återstod att hjälpa andra. Prins Siddhatthas liv var slut; nu började Buddhas liv.

Nu tänkte Buddha efter vilka han kunde börja med. Först tänkte han på sina egna gamla lärare, Alara Kalama och Uddaka Ramaputta, men det visade sig att det var

för sent - den förste hade dött sju dagar tidigare, och den andre kvällen innan, enligt vad devas nu meddelade honom.

Sedan kom Buddha att tänka på de fem sramanerna som hade gjort honom sällskap när han höll på som värst med asketiska övningar. De hade ju sedan lämnat honom, och nu befann de sig i en hjortpark i Isipatana utanför Benares.

I våra dagar är det några timmars tågresa mellan Gaya och Benares, men det här hände ju ett par tusen år före de första järnvägarna, så Buddha fick gå till fots, vilket för övrigt var hans normala sätt att färdas - hästar var sällsynta i Indien, och oxkärror var inte mycket snabbare än de egna benen.

På vägen mötte Buddha eremiten Upaka, som frågade honom vem som var hans lärare. Tron att en guru är nödvändig för frälsningen var vanlig inom sramanismen vid denna tid, liksom i hinduismen än i dag (och den har även smugit sig in i en del senare buddhistiska skolor).

Buddha gjorde klart att frågan inte var tillämplig i hans fall, med de ord som nu är strof 353 i Dhammapada:

Allt har jag övervunnit. Allt vet jag.

Bland alla ting är jag utan fläck.

Allt har jag lämnat. Jag har avlägsnat törsten och är fri.

Då jag själv har förstått, vem skall jag nämna?

Då skakade Upaka på huvudet, sade "Ja, kanske det", och gick därifrån.

Uppvaknandet skall, som tidigare nämnts, ha skett på fullmåndagen i månaden vesak, ungefär maj, liksom för övrigt både den blivande Buddhas födelse och Buddhas död.

Två månader senare, på fullmåndagen i månaden asalha, alltså ungefär juli, precis då regntiden skulle börja, kom Buddha fram till de fem sramanerna. De bestämde sig då för att markera sitt missnöje med hans "lyxliv", som de tyckte att det var när han avbröt sina asketiska övningar, genom att inte resa sig för honom eller ta emot hans matskål och mantel, utan bara ställa i ordning en sittplats åt honom för den händelse han hade lust att slå sig ned.

Men när Buddha kom närmare kunde de fem inte låta bli att göra det som de just hade bestämt sig för att låta bli. När de sedan samtalade märkte de också att han inte uttryckte sig på samma sätt som han hade gjort tidigare.

Till slut höll han för dem sitt första tal, den så kallade Benarespredikan (Dhammacakkappavattanasutta, Samyuttanikaya 56:11, även Vinayapitaka, Mahavagga, Khandhaka 1) där han först förklarade att uppvaknandet inte kunde nås vare sig genom överdriven vällevnad eller överdriven askes, utan genom en medelväg (som inte får förväxlas med ett medelmål, snarare som att hålla sig på vägbanan och varken hamna i högra eller vänstra diket); och där han sedan

förklarade de fyra ädla sanningarna: det otillfredsställande, det otillfredsställandes orsak, det otillfredsställandes upphörande och vägen till det otillfredsställandes upphörande.

När talet var slut skall en av de fem sramanerna - Kondañña, brahminen som, när prins Siddhattha var nyfödd, hade förutsagt att denne alldeles säkert skulle bli Buddha - ha nått den punkt i sin utveckling mot uppvaknandet där det inte längre finns någon återvändo, det så kallade nedstigandet i floden, och blev vad som kallas *sotapanna/srotapanna*, och litet senare skall samma sak också ha skett med de övriga fyra.

I sitt andra tal (Anattalakkhanasutta, Samyuttanikaya 22:59, även Vinayapitaka, Mahavagga, Khandhaka 1), som också hölls till de fem sramanerna strax efter det första, utlade Buddha en av de centralaste tankarna i sin lära: att det inte finns något bestående jag. När det talet var slut hade alla de fem blivit arahanter. Nu fanns det alltså sex sådana i världen.

Ingen stor början, kan tyckas, men nu fanns ändå till slut en sangha, i två av ordets betydelser: en gemenskap av munkar (*bhikkhusangha/bhikshusangha*), eftersom Buddha just hade tagit emot de fem som sådana, och en gemenskap av de ädla (*ariyasangha/âryasangha*), det vill säga av sådana som hunnit så långt att de antingen redan var uppvaknade eller åtminstone säkra på att bli det.

Sedan den stunden är det sed att buddhister inte bara tar två tillflykter, som Tapussa och Bhallika hade gjort, utan tre: till Buddha, Dhamma och Sangha.

Enligt en tradition, som finns antydd i Hemavatasutta (Suttanipata 9), skall de fem asketerna inte ha varit de enda åhörarna. Där skall också ha funnits de båda *yakkha/yaksha* (demonerna) Satagira och Himavata, som var och en också hade femhundra mindre demoner i följe, som symbol för att Buddhas lära inte bara vänder sig till de redan fromma. Sedan de fått ett samtal med Buddha blev också de sotapanna, vilket inte lär vara särskilt vanligt bland demoner.

11. Läran sprids

Den lilla buddhistiska gemenskapen skulle snart bli större.

Det berättas (enligt Vinayapitaka, Mahavagga, Khandhaka 1) att det fanns en rik man som hette Yasa, som var son till en rik köpman, och att han - precis som Siddhattha Gotama innan han rymde hemifrån - hade ett palats för vardera vintern, sommaren och regntiden, att han i regntidspalatset omgavs av enbart kvinnliga tjänare och att han under hela regntiden aldrig behövde gå ned till bottenvåningen.

(Den sortens stereotypa upprepningar av vissa textavsnitt är ett gott skäl att inte ta alla historiska detaljuppgifter ens i de äldsta buddhistiska källorna för givna. Upprepningarna hänger troligen samman med att Tipitaka från början var en muntlig litteratur som lärdes in utantill under flera generationer innan den skrevs ned.)

Om Yasa berättas också några ytterligare detaljer som senare tradition har menat även gällde prins Siddhattha före uttåget, trots att Tipitaka inte säger någonting om den saken, nämligen att han en gång, när han blev underhållen av kvinnorna omkring sig, råkade somna fast det fortfarande var tidigt, och att tjänstefolket då också gjorde det men att en nattlampa brann, och när Yasa vaknade före de andra fick han se hur de såg ut när de sov.

Så då blev Yasa less på alltsammans, tog på sig guldtofflorna och lämnade hemmet och staden. Detta hände just under Buddhas första regntid, när denne vistades i hjortparken utanför Benares, och dit gick Yasa.

Buddha hade gått upp tidigt och gick fram och tillbaka i det fria och mediterade. När han fick se att Yasa var på väg, satte han sig på sin särskilda sittplats och tog emot honom där.

När Yasa kom fram utbrast han, fortfarande uppfylld av det han sett i palatset: "Det är ju fruktansvärt!" "Det är det inte alls", svarade Buddha. "Sätt dig, så skall jag lära dig dhamma."

Då gjorde Yasa det, och Buddha började undervisa honom på det sätt han sedan alltid skulle göra när han talade till människor som inte var lika väl förberedda som de fem sramanerna hade varit.

Han gick inte direkt in på de fyra ädla sanningarna utan tog ett steg i taget. Först talade han - femhundra år före Bergspredikan - om det viktiga i att ge och leva ett moraliskt liv, och om den salighet detta kan leda till.

Men sedan fortsatte han - till skillnad från Bergspredikan - med att varna för att ingen salighet är evig, och att den som vill bli helt fri förr eller senare måste avstå från både himmel och helvete.

När han sedan såg att Yasa var beredd, öppen, fri från hinder, ivrig att lära och full av förtroende, förklarade han till slut de fyra ädla sanningarna för honom - den lära som är särskilt utmärkande för buddhismen.

Då blev Yasa sotapanna.

Under tiden, hemma i palatset, hade Yasas föräldrar gått upp och funnit att sonen var försvunnen. De skickade då ut budbärare i alla väderstreck, och Yasas far gick till hjortparken i Sarnath.

Buddha gömde undan Yasa ett tag så att hans far inte kunde se honom, och sedan undervisade han fadern på samma sätt som han tidigare hade gjort med Yasa. När det talet var slut hade fadern blivit sotapanna, och Yasa själv blev arahant, så nu fanns det sju sådana i världen.

Yasa blev också den sjätte buddhistmunken i denna sasana, och fadern blev den förste buddhistiske lekman som tog alla tre tillflykterna. (Tapussa och Bhallika hade ju bara kunnat ta två, eftersom de blev lekmän innan sanghan grundades.)

Fadern insåg att det nu inte var någon god idé för Yasa att återvända till sin familj. I stället nöjde han sig med att bjuda hem Buddha och Yasa till sig på lunch samma dag. Före maten undervisade Buddha Yasas mor och före detta hustru. De blev också sotapanna, och de blev buddhismens första kvinnliga lekmän i denna sasana.

Fyra vänner till Yasa, som bodde i Benares och kom från ledande köpmannafamiljer, anslöt sig också till den nya sanghan och nådde det högsta målet. Nu fanns det elva arahanter i världen.

Likaså skedde med femtio andra vänner, som bodde på landet. Därmed var antalet arahanter i världen uppe i sextioett.

(När man kommer upp i två- eller flersiffriga tal i indiska texter finns det anledning att inte ta dem alltför bokstavigt. Både avrundning och överdrift tillhör den litterära traditionen i Sydasien, liksom vissa stående uttryck - i stället för "många" eller "oerhört många" skrev man ofta 500 - till exempel när det sägs att de båda demonerna Satagira och Himavata hade ett följe på femhundra var - respektive 80 000.)

Buddha hade träffat de fem sramanerna ungefär när regntiden började, och så länge den höll på var det inte mycket idé att vandra omkring, vilket var och en förstår som har upplevt ett tropiskt regn.

När regntiden var slut höll Buddha till de sextio första munkarna ett tal (enligt Vinayapitaka, Mahavagga, Khandhaka 1) som ofta - av kristna - har jämförts med den kristna missionsbefallningen, vilket jag anser är ett stort misstag.

Missionsbefallningen gick ut på att apostlarna, därför att "mig är given all makt i himmelen och på jorden", skulle "göra alla folk till lärjungar". Buddha hänvisade inte till någon makt, och uppmanade inte till någon proselytvervning. I stället sade han åt munkarna att gå ut och lära ut dhamma "för de mångas väl och lycka, av medkänsla med världen, för devas' och människors väl och lycka".

Den kristna missionsbefallningen motiveras med underdånighet under en

allsmäktig gud, men Buddhas uppmaning bygger på medkänsla med dem som tar emot budskapet. Buddha talar om att undervisa, inte om att "göra till lärjungar". Han talar inte heller om "alla folk", utan nöjer sig som större psykologisk realist med "många".

Själv återvände Buddha till byn Senani i provinsen Uruvela, alltså till platsen får sitt uppvaknande. De sextio munkarna vandrade i alla väderstreck, och för att deras budskap skulle nå så många intresserade som möjligt, sade Buddha åt dem att inte gå två åt samma håll.

(Det finns västerländska författare som i stället har tolkat denna regel som ett försök av Buddha att förebygga olämpliga bindningar mellan enskilda munkar, men då glömmer de att det rörde sig om arahanter.)

Tydligen var tiden mogen, ty munkarna fick kontakt med många, och det var en hel del som själva ville bli buddhistmunkar. Dessa sände de till en början till Buddha, så att han kunde ordinera dem personligen, till att börja med mycket enkelt med orden "Kom, munk!" (*ehi bhikkhu*).

I längden höll inte denna centralistiska praxis, utan Buddha tillät munkarna att själva viga nya munkar. Över huvud taget gjorde det ökade antalet munkar, och de nyupptagnas minst sagt skiftande vishetsnivå, det nödvändigt att formulera stadgar för den växande munkgemenskapen. Om detta handlar Tipitakas första tredjedel, Vinayapitaka.

På sin väg från Benares till Uruvela lämnade Buddha vid ett tillfälle vägen, gick in i skogen och satte sig under ett träd för att meditera. I närheten roade sig just då trettio unga män och deras fruar - det vill säga tjugonio fruar, för den trettionde var ungtkarl, så för hans räkning hade de tagit med sig en prostituerad i stället.

Den frilansande damen var om sig och kring sig, så när resten av sällskapet inte tittade åt hennes håll tog hon sin tillfällige partners ägodelar och lämnade diskret sammankomsten.

Alla trettio gav sig nu av för att leta efter kvinnan (om det nu var av solidaritet med sin kamrat, eller om hon möjligen hade tagit ett och annat som tillhört de andra också).

På sin jakt kom de förbi trädet där Buddha satt, och frågade honom om han hade sett en kvinna i närheten. Buddha frågade dem då tillbaka vilket de ansåg var bäst: att söka en kvinna eller att söka sig själva.

Det svaret fick dem att stanna upp en smula, och de svarade att det var bättre att söka sig själva. Så satte de sig ned, och Buddha gav dem en gradvis undervisning - förmodligen i samma ordning som han tidigare hade givit Yasa. Medan undervisningen pågick blev de alla sotapanna, och efteråt bad de att få bli vigda till munkar, och blev så.

Slutligen kom Buddha tillbaka till Uruvela. Där bodde då tre eldsdyrkande sramaner med tovtigt hår, och alla tre hette de Kassapa (på sanskrit Kashyapa). Man skilde dem därför åt med hjälp av deras orsnamn, så de kallades Uruvela Kassapa, Nadi Kassapa och Gaya Kassapa. Uruvela Kassapa (Kassapa från Uruvela) hade femhundra sramaner i sitt följe, Nadi Kassapa (Kassapa från floden) trehundra och Gaya Kassapa (Kassapa från Gaya) tvåhundra.

Nu kom Buddha till Uruvela Kassapa och bad att få tillbringa natten i hans eldskammare. Uruvela Kassapa hade inga invändningar mot detta, men han varnade Buddha för att det redan fanns en gäst i det rummet: en ormande (*nâga*) med väldiga krafter och föga välvilligt sinnelag.

Buddha upprepade sin begäran tre gånger, och varje gång fick han samma svar. Han lät sig dock inte skrämmas, utan tackade ja till att övernatta i eldskammaren. Där bredde han ut sin matta, satte sig och började meditera.

När ormanden fick se Buddha ilsknade han till och började spy ut rök. Då gjorde Buddha likadant, för sådana konster hade han också lärt sig, fast han inte brukade visa upp dem annat än när det kunde vara till nytta.

Ormanden spydde då ut eldslågor (tydligt var han släkt med våra eldsprutande drakar), och Buddha gjorde likadant.

När sramanerna i Uruvela Kassapas följe såg hur det rök och brann kring eldskammaren blev de illa berörda, för de trodde att ormanden hade tagit kål på deras gäst, och de tyckte nog att gästen kunde varit värd ett bättre öde.

Men inte hade ormandens lågor skadat Buddha inte, och inte omvänt heller, för Buddha hade noga sett till att hans rök och lågor bara skulle imponera men inte vålla någon skada; och när natten och den ömsesidiga uppvisningen var över hade ormanden blivit så tam att Buddha kunde lägga ormen i sin matskål, ta ut den och visa den för Uruvela Kassapa.

Då blev Uruvela Kassapa imponerad av Buddhas otroliga förmågor, men, tänkte han, "han är inte en arahant som jag".

Fast nu var han ingen arahant, men det var ju å andra sidan Buddha.

Sedan slog sig Buddha ned i en skog inte långt från Uruvela Kassapas eremitage. Sent på natten kom de fyra väderstreckens kungar för att uppvakta Buddha och få hans undervisning. (I buddhistiska berättelser är det vanligt att så kallade gudar böjer sig för en upplyst människa, men det sägs aldrig att en upplyst människa skulle böja sig för någon gud.)

När de fyra hade hälsat honom ställde de sig i varsitt väderstreck som fyra eldstoder och lyste upp hela skogen.

På morgonen kom Uruvela Kassapa för att bjuda Buddha på frukost, och eftersom han hade sett hur ljusst det varit där på natten frågade han vad som hänt. Buddha sade som det var, att det var de fyra väderstreckens kungar som kommit och hälsat på.

Även detta imponerade på Uruvela Kassapa, men, tänkte han än en gång, "han är inte en arahant som jag".

Nästa natt kom självaste Sakka, det vill säga Indra, det vill säga Tor, och hälsade på Buddha och fick hans undervisning, och natten därpå kom Brahma Sahampati - den deva som uppmanat Buddha att börja undervisa.

Uruvela Kassapa fick se dem också, och fick veta vilka de var, och blev vederbörligen imponerad; men båda gångerna tänkte han om Buddha: "Han är ändå inte en arahant som jag."

Nu började det bli dags för Uruvela Kassapas stora offerceremoni. Då väntade han sig att människor från hela Magadha, och från grannlandet Anga dessutom, skulle komma och ha en massa mat med sig - redan då kunde det betala sig rätt bra att offra.

Men nu började Uruvela Kassapa bli betänksam. Den här gästen han fått, han var uppenbarligen rätt bra själv på att ställa till med skådespel; och om han gjorde det när Uruvela Kassapas gäster var närvarande, skulle Kassapas egen prestige bli lidande. Det skulle faktiskt vara bättre om han inte vore där dagen därpå...

Nu var Buddha rätt bra på att läsa tankar, och snäll som han var så uppfyllde han Uruvela Kassapas tysta önskan. Sin allmosegång den dagen gjorde han i Uttarakuru, som man föreställde sig var den norra kontinenten.

(I Indien vid denna tid tänkte man sig att världen bestod av fyra kontinenter runt det mytiska världsberget Meru. Den civiliserade kontinenten var givetvis den södra, *Jampudîpa/ Jambudvîpa*, där Indien låg. Någonting att tänka på för oss nordbor...)

Och när Buddha hade fått sin mat i Uttarakuru, återvände han till Jambudîpa, den södra kontinenten där han var hemma, och satte sig vid en sjö uppe i Himalaya, åt maten där och stannade där resten av dagen. Sedan återvände han till Uruvela.

Morgonen därpå kom Uruvela Kassapa som vanligt till Buddha för att bjuda honom på frukost, och passade på att fråga var Buddha hade hållit hus dagen innan. Buddha sade som det var, att han hade förstått att han inte hade varit riktigt välkommen den dagen och att han inte var den som trängde sig på, så han hade gått på tur till Uttarakuru och Himalaya.

Än en gång blev Uruvela Kassapa imponerad, och än en gång tänkte han om Buddha: "Han är ändå inte en arahant som jag."

Nu hade Buddha en dag fått ett bortkastat tygstycke, som han kunde använda till sina kläder; men först måste han tvätta tyget, och det fanns inget lämpligt vattendrag i närheten.

Då kom hans gamle vän Sakka, gröpte ur ett stycke av marken med handen och fyllde det med vatten. Där kunde Buddha tvätta tygstycket. Som tvättbräda ställde Sakka också dit en stor sten. För att Buddha skulle kunna hänga tyget på tork böjde en trädande i närheten ned en gren av sitt träd, och för att han skulle ha någonting att släta ut tyget på lade Sakka dit en stor stenskiva.

Morgonen därpå kom Uruvela Kassapa som vanligt till Buddha för att bjuda honom på frukost, lade märke till förändringarna i landskapet och frågade vad som hade hänt, och då berättade Buddha det.

Än en gång blev Uruvela Kassapa imponerad, och än en gång tänkte han om Buddha: "Han är ändå inte en arahant som jag."

Och när nästa dag grydde, kom Uruvela Kassapa tillbaka och bjöd på frukost igen. Då bad Buddha honom gå i förväg, så skulle han själv komma efter.

Sedan begav sig Buddha till det mytiska jambuträdet, som givit sitt namn åt den södra kontinenten Jambudipa, och plockade en av trädets frukter. När Uruvela Kassapa sedan kom till platsen där frukosten skulle intagas, hade Buddha redan hunnit dit före honom.

Uruvela Kassapa frågade hur detta kunde komma sig. Buddha berättade då var han hade varit, och bjöd Uruvela Kassapa på frukten.

Än en gång blev Uruvela Kassapa imponerad, och än en gång tänkte han om Buddha: "Han är ändå inte en arahant som jag."

Detta upprepades sedan flera gånger, då Buddha begav sig till diverse platser dit ingen vanlig människa kunde hitta och kom tillbaka med frukter eller blommor. Varje gång tänkte Uruvela Kassapa att "han är ändå inte en arahant som jag".

Nu behövde samanerna i Uruvela Kassapas följe hugga ved, men de kunde det inte, och de trodde att det berodde på den nye gästens osedvanliga krafter. När Uruvela Kassapa talade om detta för Buddha, klövs genast femhundra vedträn; men Uruvela Kassapa tänkte att "han är ändå inte en arahant som jag".

På motsvarande sätt gick det först när sramanerna skulle göra upp sina eldar, och sedan när de skulle släcka dem. Själva kunde de inte, men så snart Buddha fick veta hur det låg till tändes respektive släcktes alla eldarna av sig själva.

Men Uruvela Kassapa tänkte att "han är ändå inte en arahant som jag".

Nu hade man hunnit fram till vintern, som i norra Indien ibland kan vara kallare än man föreställer sig (själv har jag aldrig frusit så mycket någon annanstans i världen som där). Då ägnade sig sramanerna i Uruvela Kassapas följe åt att, som en liten asketisk övning, doppa sig gång på gång i floden Nerañjara.

Buddha tyckte nog det såg litet kyligt ut när de kom upp ur floden och huttrade, så med ren tankekraft snodde han ihop femhundra fyrfat som de kunde värma sig vid.

Uruvela Kassapa blev som vanligt imponerad, men tänkte som vanligt att "han är ändå inte en arahant som jag".

Fast det var mitt i torrtiden enligt almanackan som började det plötsligt hällregna, och floden svämmade över. Alla markerna stod under vatten, men Buddha gjorde ungefär som Mose vid Röda havet (fast utan att ha någon allsmäktig gud till hjälp, eftersom han inte trodde på någon sådan) och fick vattnet att hålla sig borta från honom.

Nu blev Uruvela Kassapa orolig att Buddha hade drunknat, så han tog en båt och rodde förbi platsen där Buddha bodde, och då fick han se att Buddha kunde gå torrfotad (inte "torrskodd", för några skor hade han med största sannolikhet inte) vart han än ville; och när båten kom fram, höjde Buddha sig upp i luften och satte sig i båten.

Och Uruvela Kassapa blev som vanligt imponerad, men tänkte som vanligt att "han är ändå inte en arahant som jag".

Då begrep Buddha att Uruvela Kassapa inte var den som begrep halvkväden visa, och att han aldrig skulle låta sig rubbas i sina illusioner av enkla taskspelartricks.

(När Buddha senare började formulera disciplinregler för sina munkar bestämde han också att om en munk händelsevis skulle råka utveckla magiska krafter, så fick han på inga villkor visa upp dem för en lekman, för ett underverk är faktiskt inget sakargument.)

Så då sade Buddha rent ut:

"Kassapa, du är ingen arahant, och med de metoder du nu håller på med så kommer du aldrig att bli det."

(Personligen måste jag bekänna att jag inte är alldeles övertygad om att riktigt alla detaljer i ovanstående berättelse är bokstavligen sanna - bland annat har ju våra geografiska kunskaper utvecklats en del de senaste millennierna, och det har då visat sig att det inte finns någon kontinent norr om Eurasien.

Fast å andra sidan misstänker jag att författaren nog snarare velat presentera en sedelärande berättelse, med medel ägnade att fånga läsarens - eller från början lyssnarens - intresse, än att skildra ett historiskt skeende. Jag tror han ville få fram att inga trollkonster går upp mot att helt enkelt säga som det är.)

Nu lät Uruvela Kassapa sig äntligen övertygas, bugade sig med fötterna för Buddhas fötter och bad att få bli upptagen som munk i hans gemenskap.

Buddha förehöll honom då att han ju faktiskt hade femhundra lärjungar, så han borde kanske rådfråga dem också. (Denna försiktighet hos Buddha med att ta emot konvertiter innan de hunnit tänka igenom saken ordentligt kommer också till uttryck vid flera senare tillfällen i hans liv.)

Så då gjorde Uruvela Kassapa som Buddha hade bett honom, och hans femhundra lärjungar hade lika stort förtroende för Buddha som han själv, så då blev de alla vigda till munkar.

Som buddhistmunkar skulle de ha rakade huvuden, så de rakade av sig sitt långa, tovigga hår och slängde det i floden, tillsammans med redskapen för sin gamla eldskult, som de också lämnade.

Ett stycke nedströms bodde Nadi Kassapa. När denne fick se att hans kollegas lärjungars hår kom flytande på floden blev han orolig att Uruvela Kassapa hade råkat ut för en olycka, så han skickade en av sina egna lärjungar till honom; och när han

fick besked tog han alla sina trehundra lärjungar med sig och begav sig till Uruvela Kassapa, och så blev de också buddhistmunkar och rakade av sig håret och slängde det i floden, tillsammans med redskapen för sin gamla eldskult.

Och ytterligare ett stycke nedströms bodde Gaya Kassapa, och med honom och hans tvåhundra lärjungar gick det likadant.

Så nu hade Buddha fått ytterligare tusen munkar i sitt eget följe.

De tusen gick nu alla tillsammans till Gayasisa nära Gaya. Där skall det ha brutit ut en stor skogsbrand (enligt de medeltida kommentarerna till Tipitaka), och eftersom Buddhas tusen nya lärjungar var före detta eldsdyrkare, passade han på att ta elden som ämne för den så kallade Eldspredikan (Adittapariyayasutta, Samyuttanikaya 35:28, även Vinayapitaka, Mahavagga, Khandhaka 1).

I denna predikan säger han att allt brinner med begärets eld, med hatets eld, med självbedrägeriets eld. att ögat, örat, näsan, tungan, kroppen och tanken, alltså alla sex sinnesorganen, brinner med dessa tre eldar, liksom de sex sinnenas medvetanden, och kontakten mellan sinnesorganet och sinnesobjektet, och varje känsla som uppstår ur denna kontakt: behagligt, obehagligt och varken behagligt eller obehagligt; men att just genom att se dessa eldar som de faktiskt är kan man få dem att slockna (*nibbâna/nirvâna*).

(Kanske har ett eko av denna predikan, på diverse krokvägar, femhundra år senare smugit sig in i Nya Testamentet, nämligen i Jakobs brev 3:6, som i 1981 års översättning lyder: "Och tungan är en eld, själva den onda världen bland våra lemmar. Den fläcker hela vår kropp, den sätter livshjulet i brand och har själv sin eld från helvetet."

"Livshjulet" är i grundtexten *tòn trokhòn tês genésios*. 1917 års översättning har "tillvarons hjul", men riktigare vore "födelsens hjul" eller "tillblivelsens hjul", vilket direkt motsvarar pali och sanskrit *bhavacakka/bhavacakra*.

Detta är enda stället i Bibeln där denna hjulsymbolik förekommer. Bibelkommissionen skriver i en fotnot till 1981 års översättning att "uttrycket förekommer inom flera religiösa och filosofiska tankesystem, där människolivet och världen antas röra sig i ständigt upprepade kretslopp. Författaren använder det som en välkänd bild för hela tillvaron, utan någon tanke på dessa föreställningar."

Slutknorren förefaller mig minst sagt osäker, i synnerhet med tanke på att den inte styrks.)

När Buddha hade hållit sin eldspredikan blev de tre munkarna Kassapa och alla deras tusen medmunkar arahanter.

Sedan gick Buddha och alla tusen munkarna (fortfarande enligt Vinayapitaka, Mahavagga, Khandhaka 1) till Rajagaha, där de slog sig ned i en skogsdunge.

Då fick kung Bimbisara, som ju hade träffat Siddhattha Gotama redan innan denne blev Buddha, alldeles när han hade lämnat hemmet en sex-sju år tidigare,

höra att sramanen Gotama hade kommit dit, och att ryktet gick att han hade blivit Buddha.

Då gick kung Bimbisara ut för att hälsa på sin gamle bekant, fast kung som han var gick han ju inte ensam, utan han tog med sig ett litet lagom följe på etthundratjugotusen brahminer. (Indiska texter har som sagt en viss förkärlek för stora siffror.)

När de kom fram till Buddha gick kung Bimbisara fram till honom, hälsade honom med största respekt och satte sig sedan åt sidan. Här grundades förmodligen den buddhistiska sed som än i dag gäller i exempelvis Thailand, att om en buddhistisk statschef möter en munk eller till och med en nyvigd novis, så är det den världslige bossen som böjer på nacken för den andlige sökaren, inte tvärtom.

(I Sverige reser sig ju däremot hela biskopsmötet om monarken kommer in i kyrkan, men så var väl inte heller Gustav Vasa riktigt lika medveten om sina begränsningar som Seniya Bimbisara.)

Av de etthundratjugotusen brahminerna i kungens följe gjorde några likadant som han - hälsade Buddha med största respekt och satte sig sedan åt sidan. Andra utbytte bara några artighetsfraser med Buddha och satte sig sedan åt sidan, ytterligare andra nöjde sig med att föra samman händerna och lyfta dem till hälsning och satte sig sedan åt sidan, ytterligare andra talade om för Buddha vad de hette och satte sig sedan åt sidan, och en del slog sig helt sonika ned utan ceremonier.

Och nu började de fundera, när de såg hur Buddha satt där tillsammans med Uruvela Kassapa, om sramanen Gotama hade blivit lärjunge åt sramanen Kassapa, eller om sramanen Kassapa hade blivit lärjunge åt sramanen Gotama.

När Buddha hörde deras tankar frågade han Kassapa varför denne hade givit upp sin eldsdyrkan. Kassapa svarade att det hans eldsdyrkan hade syftat till var angenäma upplevelser i framtiden - vackra saker att se på, vacker musik att lyssna på, god mat att äta och vackra kvinnor att vara tillsammans med - och till slut hade han insett att detta inte gav någon varaktig tillfredsställelse, men att Buddhas väg ledde till en fullkomlig begärsfrihet där han inte längre behövde någonting av allt det han tidigare varit så angelägen om.

Sedan reste sig Uruvela Kassapa, lade som ett tecken på sin respekt munkdräktens överdel över vänstra axeln så att den högra blottades, bugade sig med huvudet mot jorden inför Buddhas fötter och förklarade, inför alla vittnena, att han var Buddhas lärjunge.

Nu gav Buddha alla de hundratjugotusen närvarande samma gradvisa undervisning som han tidigare hade givit Yasa: om det viktiga i att ge och leva ett moraliskt liv, och om den salighet detta kan leda till; men att ingen salighet är evig, och att den som vill bli helt fri förr eller senare måste avstå från både himmel och helvete; och till slut förklarade han de fyra ädla sanningarna.

När hans predikan var slut hade både kung Bimbisara och hundratiotusen brahminer blivit sotapanna, och även de återstående tiotusen bekände sig som buddhister.

Det hela slutade med att kung Bimbisara formellt blev buddhist genom att offentligt ta de tre tillflykterna till Buddha, Dhamma och Sangha, varpå han inbjöd Buddha och de tusen munkar han hade med sig att äta lunch hos honom dagen därpå. Buddha teg och samtyckte.

När den erbjudna måltiden hade intagits skänkte kung Bimbisara åt Buddha och hans munkgemenskap en bambulund (*veluvana*) strax utanför Rajagaha.

Sedan den dagen är det sed att buddhistiska helgedomar och meditationscentra varken behöver ligga mitt i byn, som kyrkan hos oss, eller långt ute på landet, som många eremiter föredrar (även om båda alternativen också förekommer), utan gärna i byns eller stadens utkant, på gränsen mellan stad och land, så att den som mediterar kan vara i beröring med både naturen och mänskligheten.

Som de båda främsta munkarna i Buddhas gemenskap under hans egen livstid räknas Sariputta och Moggallana (eller Shariputra och Maudgalyayana, om man föredrar sanskritformerna av deras namn).

Berättelsen om dem är ett exempel - vid sidan av Buddhas eget - på att den ursprungliga buddhismen inte (till skillnad från många riktningar inom hinduismen, och många senare traditioner även inom buddhismen) ansåg att man nödvändigtvis måste ha en personlig lärare för att nå det högsta målet.

De båda sägs ha blivit sotapanna redan innan de mötte Buddha - Sariputta efter att ha hört en av hans fem första munkar, som hette Assaji, läsa en liten vers på fyra rader, och Moggallana efter att ha hört Sariputta upprepa samma vers; och det sägs vara omöjligt för en sotapanna att inte förr eller senare bli arahant.

Så här gick det till (enligt Vinayapitaka, Mahavagga, Khandhaka 1):

Nära Rajagaha bodde en sraman som hette Sañjaya tillsammans med tvåhundra femtio lärjungar, däribland Sariputta och Moggallana. Dessa båda hade kommit överens om att om någon av dem nådde det högsta målet, skulle han tala om det för den andre.

Även Buddha vistades vid denna tid utanför Rajagaha, tillsammans med Assaji och andra lärjungar. En morgon gick Assaji upp, klädde på sig, tog sin matskål och gick in i Rajagaha för att få mat.

När Sariputta fick syn på honom tog han djupt intryck av Assajis harmoniska sätt att röra sig, och han förstod att det måste vara en arahant. Han följde därför efter honom, och när Assaji var färdig med sin allmosevandring gick Sariputta fram till honom och utbytte de vanliga hövlighetsfraserna. Sedan frågade han honom vilken lärare han hade, och vilken lära han följde.

Assaji förklarade vem Buddha var, men sade att han var så ny i läran att han

inte kunde lägga ut den i detalj. Sariputta bad då om en kort sammanfattning, och Assaji sade:

"I fråga om allt som har en orsak har den Upphöjde förklarat denna orsak, och även hur den orsaken upphör. Detta är den store sramanens lära."

När Sariputta hörde detta, blev han genast sotapanna. När han sedan träffade Moggallana blev denne lika imponerad av Sariputtas uppträdande som Sariputta hade blivit av Assajis, och förstod att någonting hade hänt. Så snart Sariputta hade läst upp Assajis vers blev också Moggallana sotapanna.

De bestämde sig för att söka upp Buddha så snart som möjligt, men att först tala med sina bröder i Sañjayas gemenskap. Alla tvåhundra femtio bestämde sig för att följa med dem, men Sañjaya själv blev förtörnad över att tappa ansiktet på det här sättet och stannade där han var.

Enligt texten tog han så illa vid sig att blod välldes fram ur munnen på honom, vilket är en vanlig uppgift i Tipitaka om brädade konkurrentlärare och förmodligen skall tolkas som att han dog av pur ilska.

När Buddha såg att Sariputta och Moggallana närmade sig, tillsammans med de 250 sramanerna, talade han om för munkarna han hade kring sig att de två skulle bli de främsta medlemmarna i sanghan, och när de båda bad att bli upptagna som munkar blev de genast ordinerade med ett par ord från Buddhas sida. Moggallana blev arahant efter sju dagar, och Sariputta efter två.

Varken Sariputta eller Moggallana kom att överleva Buddha. Sariputta dog strax före Buddha av sjukdom, men Moggallana blev offer för ett brutalt mord.

I buddhistisk konst framställs ofta både Buddha själv, Sariputta och de flesta andra munkarna med gul hy, men Moggallana med blå. Dessutom sägs Moggallana ha varit särskilt framstående på till synes övernaturliga trollkonster (av det slag som, enligt Buddhas regler, en munk aldrig får visa för en lekman, för att inte göra intryck med fel medel).

Jag misstänker att båda delarna kan tolkas som att Moggallana hade sin bakgrund i någon av Indiens mörkhyade ursprungsbefolkningar. Sådana får ju stundom rykte om sig att vara trollkunniga - som till exempel våra egna samer - om inte annat så för att de helt enkelt har haft fler generationer på sig att verkligen lära känna de lokala förhållandena och sätta sig in i hur de kan utnyttjas.

Det finns en annan intressant detalj om Moggallana som sällan nämns, men som belyser skillnaden mellan buddhistisk och kristen syn på det onda.

Enligt Majjhimanikaya 50 (Maratajjaniyasutta) blev Moggallana en gång frestad av Mara, som försökte störa honom, men Moggallana skall då vänligen ha

meddelat Mara att han inte var så lättlurad, därför att i ett tidigare liv *hade han själv varit Mara*, och för allt ont som han då ställde till med fick han sedan koka i helvetet i åttiotusen år; så lille Mara borde nog för sitt eget bästa börja ägna sig åt någonting annat.

Tanken bakom detta är att enligt buddhismen inga gudomliga eller djävulska poster är eviga. Om det finns en Mara eller en Brahma, en Satan eller Jahve, så har den nuvarande tjänsteinnehavaren sin post under en begränsad tid, och sedan får någon annan ta över.

Flera religioner tror på en gud som existerar i sig själv utan att ha uppkommit på grund av vissa orsaker, som helt enkelt är den han är utan att ha blivit till och som aldrig kommer att upphöra; men buddhismen finner ingen grund för en sådan tro.

Berättelsen innebär också att inga helvetesstraff är eviga och, framför allt, att ingen ondska är obotlig. Den som varit Hin Håle själv i ett tidigare liv kan senare bli en av en buddhas främsta lärjungar - fast först får han sota för det han gjort.

Om hur en annan av Buddhas främsta munkar under hans egen livstid, Kassapa/Kashyapa, anslöt sig till gemenskapen berättas inte i Tipitaka, utan först i Buddhaghosas medeltida kommentar till Anguttaranikaya.

(Ofta kallas denne munk för Maha Kassapa, Kassapa den Store, för att skilja honom från de tre Kassapa jag redan nämnt. De skall heller inte förväxlas med Buddha Kassapa, som sägs ha varit den siste buddhan före Buddha Gotama, och som i så fall bör ha levt åtskilliga tusen år tidigare.)

Där sägs det hela ha gått till så:

Kassapa hette från början Pippali, och han föddes som ende sonen till brahminen Kapila i byn Mahatittha i kungariket Magadha.

När Pippali uppnått tjugo års ålder lät hans föräldrar förstå att han borde gifta sig, för att få egna söner som kunde föra familjetraditionen vidare.

För egen del var han inte alls lagd åt det hållet, men när hans föräldrar pressade honom mer och mer lät han göra en guldstaty av en kvinna, och talade om för dem att om de kunde hitta en flicka som liknade den statyn, så skulle han gifta sig med henne.

Pippalis föräldrar skickade ut åtta brahminer som tog guldstatyn med sig och reste kors och tvärs genom flera länder för att försöka hitta en flicka som såg likadan ut.

Till slut kom de till staden Sagala i kungariket Madda, och där hittade de en prinsessa från brahminfamiljen Kosiya, som såg ut som statyn och som var om möjligt ännu vackrare. Hon hette Bhadda Kapilani.

Denna möjlighet hade förmodligen inte Pippali räknat med; men något som hans föräldrar förmodligen å sin sida inte hade räknat med var att flickan var lika

ovillig till äktenskap som deras son, så samtidigt som de bådass föräldrar skrev till varandra och gjorde upp om bröllopet skrev de också själva till varandra och förklarade hur det låg till.

Ingetdera brevet kom dock fram, eftersom respektive föräldrar fick tag på det. Bröllopet genomfördes därför mot båda kontrahenternas vilja.

De vägrade dock att fullborda äktenskapet. På bröllopsnatten lade de en blomgirland mellan sig på sängen, och varken han eller hon rörde vid blommorna under natten.

(Det här motivet kan man senare hitta också i västerländska riddarlegender. Där brukar den bålde riddaren lägga ett svärd mellan sig och den dygderika jungfrun, men buddhismen är ju pacifistisk, så här passar blommor bättre.)

Det berättas om Pippali, på samma sätt som i annat sammanhang om den unge prins Siddhattha under plöjningsfesten, att han en dag såg hur en åker plöjdes, hur maskar kom i dagen och hur fåglar kom flygande och åt upp dem. Kapilani skall å sin sida ha sett hur frön lades på tork, och hur fåglar kom och åt upp insekterna som gömde sig bland dem.

Pippalis upplevelse fick honom att besluta att lämna lekmanlivet och bli sraman. Han ägde bland annat åttahundrasjuttio millioner guldmynt, fjorton stora byar, fjorton elefanhjordar och lika många hästar, alla försedda med vagnar, och han hade brukat använda guldsand till att tvätta sig med och sedan kasta bort.

Nu frågade han sin hustru hur stor hemgift hon hade haft med sig till hushållet, och hon svarade att hon hade inte räknat så noga, men den hade fyllt femtiofemtusen kärror.

Pippali bad nu Kapilani att ta hand om både hans rikedomar och sina egna och stanna hemma, för själv skulle han bli hemlös, kringvandrande asket. Det hade hon ingenting emot att han blev, svarade hon, men då tänkte nog hon bli det också.

Och så skedde. De rakade huvudet på varandra, bytte till asketdräkt och lämnade hemmet. När de gått ett stycke kom de på att om en manlig och en kvinnlig asket gick i följe med varandra kunde detta möjligen missuppfattas, så när de sedan kom till nästa korsväg gick de åt varsitt håll.

Vid denna tid bodde Buddha i den bambulund utanför Rajagaha som han fått av kung Bimbisara. När han med sin telepatiska förmåga märkte att Pippali var på väg gick han ut och satte sig under ett träd vid vägen mellan Rajagaha och Nalanda, och när Pippali kom dit blev han omgående vigd till munk. Åtta dagar senare blev han arahant.

Maha Kassapa blev känd som den munk under Buddhas egen livstid som var främst bland dem som ålade sig särskilda asketiska övningar (*dhutanga*). Eftersom han, med sin rika bakgrund, hade en relativt lyxig asketdräkt, passade han rätt snart efter sin munkvigning på att byta ut den mot Buddhas egen, som var rätt sliten.

(Av detta kan vi lära en sak som nog är självklar för de flesta västerlänningar,

men som kan överraska en och annan mer from än kunnig asiat: att Buddha inte var större till kroppen än vanliga människor. I buddhistisk konst har han nämligen ofta framställts i jätteformat, av symboliska skäl; men symbolik kan lätt glömmas bort när generationerna avlöser varandra.)

Att den i jämförelse med andra buddhistiska riktningar rätt asketiska zentraditionen har vördat Maha Kassapas minne är inte onaturligt, med tanke på Kassapas egen asketiska läggning; men delvis beror Kassapas betydelse för zenbuddhismen på ett missförstånd.

Zen lär nämligen att Buddha inför sin död utsåg Kassapa till sin efterträdare, och att han därmed inledde den succession som med tiden ledde fram till zenpatriarkerna.

Enligt Mahaparinibbanasutta i DighaNikaya i den palispråkiga Tipitaka (som zentraditionens grundare sannolikt inte hade tillgång till) gick det dock inte till riktigt så.

Där står att Buddha, strax före sin död, ombads att utse en efterträdare - vilket var vanligt bland religiösa ledargestalter i den miljön - men att han blankt vägrade att göra detta. "Läran skall vara er lärare när jag är borta", sade han enligt denna källa.

Det Kassapa gjorde var att efter Buddhas död, på eget initiativ, sammankalla ett koncilium (*sangâyana*) som redigerade Buddhas efterlämnade tal och munkarnas disciplinregler. För den sakens skull prisas han högt av alla seriösa buddhister - det bidrog utan tvivel i hög grad till buddhismens överlevnad; men det gör honom inte till Buddhas efterträdare, och ingen patriarktradition kan göra historiskt berättigat anspråk på att vara grundad av Buddha själv.

En berättelse som zenbuddhisterna brukar anföra som stöd för sina uppgifter om Kassapa är den så kallade blompredikan - hur Buddha, i kretsen av sina lärjungar, som förkunnelse bara skulle ha hållit upp en blomma, men att ingen munk förstod vad han menade utom Kassapa, som med ett leende visade att han begrep.

Det märkliga med denna berättelse är att det inte finns ett spår av den i de äldsta källorna, om över huvud taget i andra texter än zentraditionens egna. Den stämmer heller inte överens med den bild av Buddha man får av de äldsta källorna, enligt vilka han i hög grad kommunicerade med ord och var mycket mån om att hans framställning skulle vara fri från intellektuella oklarheter.

(Vissa zenlärares sed att undervisa med hjälp av logiskt omöjliga uppmaningar, som att lyssna till ljudet när man klappar med bara ena handen, har ingen motsvarighet i bevarade uppgifter om Buddhas egen verksamhet, och jag tvivlar starkt på att han skulle ha godkänt sådana metoder.)

Berättelsen om blompredikan är förmodligen uttänkt åtskilliga sekler efter Buddhas död, och det finns anledning att betvivla dess historiska sanningshalt.

Nu sände Buddhas far, kung Suddhodana (enligt Vinayapitaka, Mahavagga, Khandhaka 1), en av sina ministrar till Rajagaha för att förmå sonen att besöka Kapilavatthu.

Ministern färdades till Rajagaha, träffade Buddha - och blev omgående en av hans munkar, och sedan arahant. Något behov att sedan framföra sitt ärende såg han inte.

Suddhodana väntade ett tag, och sände sedan en minister till, i samma ärende, och med samma resultat; och så gjorde han med sju ministrar till, inalles alltså nio.

Till slut sände han en man som hette Kaludayi, och som var son till en av hans ministrar, och som dessutom (enligt den medeltida kommentaren till Dhammapada) var född samma dag som prins Siddhattha och hade varit lekkamrat med honom när de var barn.

Dessa gamla vänskapsband fick honom att minnas sitt uppdrag även sedan också han blivit både munk och arahant.

Och Buddha var inte nödbedd när det gällde en sådan sak, så han återvände till sin barndomsstad. Tipitaka ger inte många detaljer om detta, men senare källor säger att när Buddha, som brukligt var för sramaner, gick från dörr till dörr i Kapilavatthu och fick sin mat, blev hans far upprörd och förehöll sin son att deras förfäder minsann aldrig hade brukat tigga.

Buddha svarade att detta nog stämde i fråga om hans fars förfäder, men inte i fråga om hans egna.

Fadern blev något förbryllad av detta svar och frågade vad sonen menade, och Buddha svarade då att hans fars förfäder var tidigare kungar och adelsmän av huset Sakya, men att en buddha inte har några andra förfäder än tidigare buddhor; och sådana är inte kräsna med vad de får i skålen.

När Suddhodana hörde detta blev han sotapanna, och under Buddhas ytterligare undervisning blev han i tur och ordning både sakadagami och anagami. Strax före sin död blev han till och med arahant - *utan* att först ha blivit munkvigd, bör man kanske påpeka med tanke på alla de svenska läromedel som påstått att enligt den palibaserade buddhismen bara munkar skulle kunna nå det målet.

När Buddha undervisade sina gamla släktingar blev, enligt samma senare källor, hans moster och styvmor Mahapajapati Gotami också sotapanna.

Efter denna predikan, när Buddha reste sig och skulle gå, gav han först sin matskål åt Mahapajapati Gotamis ende biologiske son Nanda, Buddhas styv- och halvbror alltså, och Nanda visste inte riktigt vad han skulle göra med den, så han följde med Buddha när han gick och tog skålen med sig.

(Buddha och Nanda var ju för övrigt inte bara bröder utan också kusiner, eftersom de hade samma far och deras mödrar var systrar. Det blir litet krångliga släktskapsförhållanden då. Buddhas far blev faktiskt, precis som Ruben Nilsson påpekat om patriarken Jakob i första Mosebok, svåger till sig själv.)

Nandas fästmö ropade då åt Nanda att snart komma tillbaka, men det gjorde han inte. I stället blev han munk.

Sju dagar senare åt Buddha lunch hos sin far igen, och för att återgå till Tipitaka och samma avsnitt i Vinayapitaka som ovan, så skickade hans före detta hustru Yasodhara deras son Rahula efter honom när han sedan gick, med en tillsägelse att han skulle be att få ut sitt arv.

Det fick han, men om det skedde riktigt på det sätt Yasodhara hade tänkt sig är väl osäkert; Buddha lät Sariputta viga Rahula till novis. (Den högre munkordinationen gavs bara åt tjugohåringar och äldre, och Rahula bör vid det här tillfället ha varit i sjuårsåldern.)

När detta hade skett sökte Siddhodana upp Buddha, och bad honom om en tjänst: att i framtiden inte viga någon till vare sig novis eller munk utan att hans föräldrar var med på det, om de var i livet.

Det gick Buddha med på, och den regeln ingår än i dag i buddhismunkarnas disciplinregler (*Vinaya*). Var och en av dessa regler sägs för övrigt ha stiftats när praktiska omständigheter så bjöd. De formulerades alltså inte färdiga från början.

Från och med nu, och fram till Buddhas sista dagar, blir den exakta ordningsföljden mellan de olika händelserna i hans liv mycket osäker. Han byggde upp sin verksamhet, vandrade under torrtidens nio månader omkring kors och tvärs i norra Indien men höll sig varje regntid stilla på ett ställe - oftast Savatthi/Shravasti i Kosala, inte så långt från Kapilavatthu/Kapliavastu (fast indisk-nepalesiska riksgränsen numera skiljer orterna åt).

När Siddhattha Gotama blivit Buddha var hans personliga konflikter över. Berättelsen om hans liv blir därför mer och mer berättelsen om människorna omkring honom - han kämpade inte mot andra, men andra kämpade mot honom.

Och mot varandra.

Enligt de medeltida kommentarerna till Tipitaka skall kung Siddhodana ha dött, som lekman men arahant, cirka fyra år efter Buddhas besök i Kapilavatthu.

Mellan det lilla landet Sakya och det lika lilla landet Koliya flöt gränsfloden Rohini, och Kapilavatthu låg vid floden. Båda länderna använde flodens vatten för att bevattna sina åkrar, men strax efter Siddhodanas död visade det sig svårt att få vattnet att räcka till båda sidornas behov.

Från Koliyas sida framfördes då krav på ensamrätt till Rohinis vatten, men det kravet ville Sakya inte ställa upp på. Där kunde man i och för sig gå med på att ena sidan skulle ha ensamrätt till Rohinis vatten, men man var av annan uppfattning i fråga om *vilken* sida som skulle ha det.

(Och som inte sällan har det med tiden visat sig att problemen finns kvar även om parterna byts ut. I skrivande stund - sommaren 1999 - grälar Turkiet, Syrien och Irak om vattnet i Eufkrat och Tigris...)

De båda länderna började utbyta vissa utsökta artigheter - från Koliya sades att tidigare generationer av Sakyas kungahus hade legat med sina egna systrar, och från Sakyas sida sades att tidigare generationer av Koliyas kungahus hade bott i ihåliga träd.

Med tiden trappades ordstriderna upp till enstaka slagsmål, och till slut stod båda ländernas härar uppställda på varsin sida floden, beredda på strid.

Som tur var befann sig Buddha i närheten just då, och när han fick veta vad som höll på att ske begav han sig till platsen och ställde sig i luften rakt ovanför flodfåran. När de båda härarna fick se honom lade de ned vapnen och visade honom sin respekt.

Buddha frågade nu de båda kungarna - sin fars efterträdare och dennes kollega i Koliya - vad det hela handlade om. Det visste de inte, visade det sig, utan de hänvisade till sina respektive överbefälhavare.

När Buddha frågade överbefälhavarna visste inte de heller, utan de hänvisade till sina närmaste underordnade, som inte heller visste utan hänvisade till sina närmaste underordnade, som...

(Var det någon som trodde att det här med oinformerade höjdare är något nytt?)

Till slut blev Buddha tvungen att fråga fotfolket, för de var de enda som hade reda på vad hela konflikten handlade om:

Bara vanligt vatten.

Buddha frågade då de ansvariga hur mycket vatten var värt, och hur mycket de båda kungahusens medlemmars liv var värda; och att de själv var mindre värda än vatten ville kungahusens medlemmar inte gå med på.

Så då frågade Buddha om de tyckte det var vettigt att offra något mycket värdefullt för något som var värt mindre, och det kunde de inte heller gå med på.

Så därmed var det slut med det kriget, innan det ens hunnit komma i gång. Tvåhundrafemtio man från vardera sidan vigdes till munkar av Buddha.

I Sakya bodde (enligt Vinayapitaka, Mahavagga, Khandhaka 1) två bröder, två prinsar som hette Mahanama Sakya och Anuruddha Sakya. Anuruddha hade fått en lyxig ungdom. Han hade haft tre palats för vardera vintern, sommaren och regntiden... och så vidare, precis som tidigare i fråga om både prins Siddhattha och Yasa.

Nu kom Mahanama att tänka på att många medlemmar av Sakyaklanen hade blivit munkar under Buddha, men ingen från just deras kärnfamilj. Han funderade på om han borde göra det själv, eller om han skulle be Anuruddha.

När bröderna diskuterade saken tyckte Anuruddha att det lät obekvämt att vara munk, så han bad bror sin att bli det, för själv hade han inte lust.

Det var Mahanama med på, men då måste ju Anuruddha i gengäld ta över skötseln av gården. (Tydligt var samhället inte större än att även de högsta

pamparna måste suga i med jordbruket.)

Och så talade han om för honom vad som skulle göras:

Åkrarna skulle plöjas, och sedan skulle de sås, och sedan skulle de bevattnas, och sedan skulle vattnet dikas ut, och sedan skulle det rensas ogräs, och sedan skulle det skördas, och sedan skulle skörden samlas in, och sedan skulle skörden stackas, och sedan skulle det tröskas, och sedan skulle agnarna tas bort, och sedan skulle säden tvättas, och sedan skulle det samlas i ladorna; och sedan, nästa år, skulle åkrarna plöjas, och sedan skulle de sås... och så vidare, år ut och år in, så länge världen bestod.

Så vid närmare eftertanke kom Anuruddha på att han nog skulle bli munk i alla fall.

Och så bad han mor sin om tillåtelse (för vid det här laget hade Buddha ju bestämt att ingen fick bli munk om inte hans föräldrar var med på det).

Hon var måttligt villig, men när han tjatat ett tag gick hon med på det, på villkor att en höjdare inom Sakyaklanen som hette Bhaddiya också blev munk.

Bhaddiya kan till och med ha varit Suddhodanas efterträdare som kung, men hans exakta ställning är inte helt klar. Hur som helst kunde Anuruddhas mor inte tänka sig att Bhaddiya skulle ha den minsta lust att bli munk.

Det hade han inte heller, till en början; men om det var någonting Anuruddha hade lärt sig som bortskämd son så var det att det lönar sig att tjata.

Till slut gick Bhaddiya med på att de tillsammans skulle bli munkar om sju år. Det tyckte Anuruddha var för länge, så de dividerade fram och tillbaka, och väntetiden kortades till sex år, till fem och så vidare ned till ett år, till elva månader, till tio och så vidare ned till en månad, till en halv månad, och till slut till sju dagar.

Och efter dessa sju dagar drog inte bara Anuruddha och Bhaddiya ut för att träffa Buddha, utan också Buddhas kusiner Devadatta (som nämnts i början av denna bok som vildgåsjägare) och Ananda, ytterligare två munkkandidater som hette Bhagu och Kimbila, samt som sjunde man Upali, som var barberare och alltså hade betydligt lägre världslig status än de andra.

Till en början hade de en stor här med sig, för att inte väcka misstankar. När de kom fram till riksgränsen skickade de tillbaka hären, korsade gränsen och tog av sig allt som utmärkte deras höga börd. De lindade in allt detta i ett tygstycke, gav det åt Upali och bad honom ta emot alltsammans och gå hem igen. Han borde kunna leva rätt bra på det som låg i tygstycket.

Men det vågade inte Upali. Han visste att Sakyaklanens medlemmar kunde vara rätt vildsinta av sig, och om han nu kom hem med prinsarnas ägodelar, och prinsarna själv hade försvunnit utomlands, så visste han inte vad som skulle hända honom; han kunde bli mördad för mindre.

Så då lindade han upp tygstycket, hängde upp alla värdeföremålen i ett träd så vem som ville kunde ta dem, och sedan sprang han ifatt prinsarna; och de kände ju

också sina kära anhöriga, så de kunde inte förneka att han hade handlat klokt.

När de sju sedan träffade Buddha bad de sex prinsarna honom att viga dem till munkar, men att viga barberaren Upali före dem, för på så vis skulle Upali som munk få högre rang än de, och det kunde vara nyttigt för dem, för som medlemmar av Sakyaklanen var de av naturen rätt styva i korken.

Och det visste ju Buddha mycket väl, för han var ju själv en Sakya.

Under den följande regntiden utvecklade de sju olika förmågor. Ananda blev sotapanna, men Devadatta utvecklade magisk förmåga av världsligt slag, och den förmågan skulle senare i livet bli honom till föga gagn.

Nu väckte Bhaddiya uppmärksamhet bland de andra munkarna, för gång på gång utbrast han "å, så härligt! Å, så härligt!" (*aho sukham, aho sukham*).

Det tyckte de andra munkarna inte lät så bra, för de visste hur högt uppsatt han hade varit innan han blev munk, och de trodde att han levde på minnen och tänkte på hur fint han hade haft det.

Så de rapporterade saken till Buddha, och när han frågade Bhaddiya visade det sig att det var precis tvärtom.

Som regent hade Bhaddiya, berättade han, alltid haft en massa livvakter omkring sig, men ändå var han aldrig lugn; men nu, när han inte ägde mycket mer än kläderna på kroppen, behövde han inte längre vara rädd för att mista något.

"Freedom's just another name for nothing left to loose", för att citera Janis Joplin; fast Bhaddiya kanske funnit en djupare innebörd i de orden än hon.

Efter hand som den buddhistiska gemenskapen växte, växte också Buddhas behov av någon som kunde hjälpa honom med de praktiska detaljerna. Under de tjugo första åren av Buddhas verksamhet turades olika munkar om med detta, men det fungerade inte alltid så väl.

I Tipitaka (Udana 8:7) berättas, som ett exempel, att Buddha en gång vandrade genom Kosala, och att hans hjälpreda just då var munken Nagasamala.

När de båda kom till en korsväg kunde de inte bli ense om vilken av de båda vägarna de skulle välja. Efter att ha dryftat saken några gånger fram och tillbaka lade Nagasamala helt enkelt ned Buddhas matskål och andra dräkt på marken och gick den väg som han själv hade valt.

När han gått ett stycke dök det upp rövare som gav honom stryk, slog sönder hans egen matskål och rev sönder hans egen dräkt, så han fick gå tillbaka till Buddha med svansen mellan benen.

(Annars fick väl rövorna inte ut så mycket av det hela, för något ekonomiskt värdefullt hade han som munk givetvis inte med sig; men folk som klippte till av ren besvikelse fanns det tydligen redan då.)

Till slut ville därför Buddha låta en enda munk ta hand om saken. Hans kusin Ananda, som ju också blivit en av hans munkar, blev tillfrågad och åtog sig

uppgiften, enligt Tipitaka (Dighanikaya 14: Mahapadanasutta), men han ställde åtta villkor (enligt de medeltida kommentarerna till Tipitaka):

1. Han skulle inte få de fina dräkter som gavs åt Buddha.
2. Han skulle inte få den fina mat som gavs åt Buddha.
3. Han skulle inte få ligga i samma rum som Buddha.
4. Han skulle inte få följa med Buddha när denne blivit hembjuden till någon på lunch.
5. Om han gått med på att någon skulle få bjuda hem Buddha, skulle Buddha också gå med på det.
6. Om han gått med på att låta någon träffa Buddha, skulle Buddha också gå med på det.
7. Varje gång han undrade över någonting i läran, skulle han få rådfråga Buddha.
8. Varje gång Buddha höll ett tal i Anandas frånvaro, skulle han efteråt upprepa talet för honom.

Anandas hörselminne var oerhört gott, och tack vare det åttonde villkoret kom han att bli ett levande arkiv för Buddhas undervisning.

Det berättas att Ananda var så upptagen av att passa upp på Buddha, och av att lägga all hans undervisning på minnet, att hans arbete på sin egen utveckling försenades så att han inte blev arahant så länge Buddha levde, utan först natten innan det första konciliet skulle börja.

(Det finns fackboksförfattare - exempelvis F. Harold Smith i sin bok "The Buddhist Way of Life", på svenska "Buddhistisk livssyn" - som har fått detta till att Ananda inte skulle ha varit munk utan lekman, men det står alltså tydligt i Tipitaka att han blivit munkvigd samtidigt med Bhaddiya, Anuruddha och de andra.)

Många västerländska författare har kallat Ananda för "Buddhas älsklingslärjunge", men något sådant uttryck finns så vitt jag vet inte i Tipitaka, och det är i grunden främmande för buddhistisk syn att en arahant skulle ha favoriter.

Tanken har förmodligen uppkommit som en förhastad analogi med Johannesevangeliet, där författaren konsekvent kallar aposteln Johannes för "den lärjunge som Jesus älskade" (vilket kanske kan ha berott på att evangelisten *var* aposteln, och inte ville skriva sitt eget namn, eller på att han åtminstone ville få läsaren att tro att han var det).

Sin första regntid efter uppvaknandet tillbringade Buddha utanför Benares, och de båda följande utanför Rajagaha/Rajagrha i landet Magadha, i bambulunden som han fått av kung Bimbisara.

Hur munkarna skulle bo hade han inte bestämt (enligt Vinayapitaka, Cullavagga, Khandhaka 6). De bodde här och var i skogarna, intill träd, under klipputsprång, i raviner, i grottor, på begravningsplatser (där de hade goda tillfällen

att meditera över livets förgänglighet, eftersom fattigfolks lik bara lades på marken), i djungelns snårskog, under bar himmel eller på halmstackar.

En rik köpman från Rajagaha besökte nu bambulunden. Han såg hur munkarna uppträdde, blygsamt och uppmärksamt, och han fick stort förtroende för dem. För att hjälpa dem frågade han dem om han fick lov att bygga hyddor åt dem, så de kunde få det litet bekvämare, men de svarade att Buddha inte hade tillåtit dem att bo i hyddor.

Köpmannen bad då munkarna att fråga Buddha om han kunde tänka sig att ge ett sådant tillstånd. Det gjorde de, och det kunde han. När köpmannen fick veta detta, uppförde han sextio hyddor på en enda dag. Sedan inbjöd han Buddha och munkarna att äta lunch hos honom dagen därpå, och efter den måltiden överlämnade han formellt hyddorna som gåva åt sanghan.

Köpmannens syster var gift med en kollega till honom. Denne hette egentligen Sudatta, men för sin givmildhets skull hade han fått hedersnamnet Anathapindika/Anathapindada, som betyder "Den som skänker (*pindika/pindada*) åt de obeskyddade (*a-nâtha*)". Han bodde i grannlandet Kosala, i dess huvudstad Savatthi/ Shravasti, och dagen innan hans svåger skulle bjuda Buddha och munkarna på lunch råkade han komma till Rajagaha på affärsresa.

Vanligen, när Anathapindika besökte svåger sin, brukade denne genast skynda att hälsa honom välkommen, men den här gången skötte han först om en massa andra bestyr, vilket gjorde Anathapindika en smula förvånad; så när de väl kom åt att talas vid undrade han vad som stod på.

När han fick veta att en buddha skulle komma på besök blev han mäktat förvånad, ty buddhor uppträder inte särskilt ofta. (Enligt traditionen är vårt universum ovanligt lyckligt lottat, ty innan det upphör har inte mindre än fem buddhor uppträtt, av vilka Buddha Gotama är den fjärde. De flesta universa sägs vara helt tomma på buddhor, och de övriga får kanske en eller två var.)

Anathapindika frågade sin svåger om han kunde gå och hälsa på Buddha genast. Han fick till svar att så här sent på kvällen gick det inte an, men tidigt nästa morgon passade det bättre; så då gjorde Anathapindika det.

Morgonen därpå hade Buddha gått upp tidigt och ägnat sig åt gående meditation. När han såg att Anathapindika kom satte han sig och sade: "Kom, Sudatta!".

Det gjorde Anathapindika, hälsade Buddha med största respekt och satte sig vid hans fötter. Där fick han samma slags gradvisa undervisning som Buddha tidigare hade givit åt Yasa och flera andra, och då blev han sotapanna.

Han tog sedan formellt sin tillflykt till Buddha, Dhamma och Sangha, och inbjöd Buddha och munkarna att äta lunch hos honom dagen därpå. Buddha teg och samtyckte, och Anathapindika tog högtidligt avsked och gick därifrån.

När hans svåger, som Buddha skulle äta hos den dagen, fick veta att

Anathapindika hade bjudit honom att äta nästa dag menade han att Anathapindika ju var gäst i huset, så han ville själv ge honom pengar att bekosta den måltiden med; men det gick Anathapindika inte med på.

En annan medborgare i Rajagaha gjorde samma erbjudande, och fick samma svar. Sedan bad till och med kung Bimbisara att få bekosta måltiden, men Anathapindika lät inte ens honom göra det. Han tillhörde själv just inte de fattiga i landet, och han hade mycket väl råd att betala sina egna skänker.

Efter de båda måltiderna inbjöd Anathapindika Buddha att tillbringa nästa regntid utanför Savatthi. Buddha svarade att buddhor helst bor i tomma rum, och det hade Anathapindika helt klart för sig - något färdigmöblerat var det inte tal om.

När Anathapindika kom hem till Savatthi igen såg han sig omkring för att hitta ett lämpligt ställe att härbärgera Buddha och munkarna. Utanför staden fanns en park som ägdes av en av stadens prinsar, som hette Jeta.

Anathapindika bad nu prins Jeta att få köpa parken, vilken denne gick med på om han kunde täcka hela parken med guldmynt. Erbjudandet var möjligen något hånfyllt menat, för Jeta trodde inte att Anathapindika skulle ha råd med det; men det hade han.

Fast han hade inte tagit riktigt tillräckligt mycket guld med sig från början, så efter första omgången var ett litet hörn av parken fortfarande inte guldtäckt.

Anathapindika sade åt sina tjänare att fara hem och hämta det guld som behövdes, men då började prins Jeta fatta att det var viktiga saker på gång, så han bad att få behålla det hörnet och själv skänka det.

Därtill samtyckte Anathapindika, och på den platsen uppförde prins Jeta en portstuga.

I denna park kom sedan Buddha att tillbringa de flesta av sina regntider, trots att han senare fick flera liknande gåvor från välbärgade lekmän. Platsen ligger i dag i nordligaste delen av den indiska delstaten Uttar Pradesh, inte långt från nepalesiska gränsen.

I och med att Buddha vistades i närheten av Savatthi kom också Kosalas kung Pasenadi/Prasenajit, svåger till Buddhas tidigare lärjunge kung Bimbisara av Magadha, att höra talas om Buddha, söka upp honom, få undervisning av honom och ta sin tillflykt till Buddha, Dhamma och Sangha.

Den glädje de båda kungarna hade av att vara Buddhas lärjungar låg uteslutande på det andliga planet. På det världsliga sägs båda två med tiden ha blivit störtade av sina egna inte fullt så fromma söner.

Om Nanda, Buddhas styv- och halvbror samt kusin som blivit vigd till munk fast han egentligen hade tänkt gifta sig några dagar senare, berättas i Tipitaka (Udana 3:2) att han rätt snart ångrade detta. Han mindes sin före detta fästmö, och berättade för de andra munkarna att han tänkte kränga munkdräkten av sig, bli lekman igen

och gifta sig som han hade tänkt.

Munkarna rapporterade detta till Buddha, som talade med Nanda om saken och fick veta att det han fått höra stämde.

Då tog Buddha med sig Nanda på en liten resa till Indras himmel, vars herre just då uppvaktades av femhundra himmelska nymfer. När Nanda fick se dem, tyckte han att hans gamla fästmö kanske inte var så mycket att stå efter i alla fall.

Buddha förklarade då att om man ville ha ihop det med sådana nymfer som man såg här, så ville det till att man samlade förtjänster först genom ett heligt liv i den mänskliga världen. Glad i hågen återvände då Nanda till jorden och tog upp munklivet med ny entusiasm.

Men ryktet om *varför* han plötsligt gripits av ett sådant häftigt nit i sina fromma övningar spreds snart till de andra munkarna, och sedan fick Nanda veta att han levde, för målet med ett liv som buddhistmunk är ju faktiskt att frigöra sig från begär, hat och självbedrägeri - och om man då lever det livet med baktanken att man då lättare skall få en massa vackra flickor i framtiden, så är det onekligen något som inte stämmer riktigt.

Och då hände det som man kan anta att Buddha hade räknat med: Nandas upplevelser, att först se de undersköna nymferna och sedan bli utskälld av de andra munkarna för att han bara tänkte på kvinnor, skakade om honom så att han skärpte sig till slut. Han släppte sina erotiska dagdrömmar, och sedan dröjde det inte länge förrän han blivit arahant.

Sin femte regntid tillbringade Buddha på en fjärde ort (efter Benares, Rajagaha och Savatthi): Vesali, som var huvudstad i landet Videha eller Vajji sydöst om Kosala och norr om Ganges. Till skillnad från Magadha och Kosala var Videha republik, vilket förmodligen i denna del av världen var det äldre och ärevärdigare statsskicket.

Efter denna regntid dog Buddhas far, kung Suddhodana, som arahant fast han aldrig blivit munkvigd, och Buddha besökte Kapilavatthu för andra gången efter sitt uppvaknande.

Det berättas (enligt Vinayapitaka, Cullavagga, Khandhaka 10) att Buddhas moster och styvmor, Mahapajapati Gotami/Mahaprajapati Gautami, nu kom till honom och bad honom att ordinera även kvinnor. Buddha vägrade i första omgången - sannolikt inte därför att han såg ned på kvinnor, utan därför att han förstod att det skulle medföra komplikationer för den buddhistiska gemenskapens förhållande till det omgivande samhället (förutom de problem som allt som oftast uppstår när pojke möter flicka).

Men Gotami var en viljestark kvinna och gav sig inte så lätt. Hon och några väninnor rakade helt enkelt huvudet och klädde sig i likadana dräkter som munkarna bar, och eftersom Buddha under tiden hade lämnat Sakya och återvänt

till Vesali gick de dit till fots. När kvinnorna kom fram träffade de Ananda, som tog reda på vad de ville och åtog sig att tala med Buddha om saken.

Buddha gav först Ananda samma svar som han hade givit Gotami. Då frågade Ananda Buddha om kvinnor, ifall de ändå skulle ägna sig åt ett likadant liv som munkarna, också skulle kunna nå lika långt. På den frågan svarade Buddha ja - när det gällde förmåga var det ingen skillnad mellan könen.

Ananda påpekade då allt som Gotami hade gjort för Buddha i hans mors ställe, och ställd inför den tacksamhetsskulden kunde Buddha inte vägra längre. Han ställde dock fler praktiska krav på nunnorna än på munkarna.

Orsaken var förmodligen dels att han var mer realist och pragmatiker än fundamentalist, och att en fullständig jämställdhet där och då kunde hade lett till förföljelser från den icke-buddhistiska omgivningen, dels omtanke om nunnornas egen säkerhet.

Från början ställde han till exempel kravet att nunnor inte fick tillbringa regntiden någonstans där det inte också fanns munkar. Senare, sedan en kvinnlig arahant hade blivit våldtagen, skärptes kravet till att en nunna över huvud taget inte fick bo ensam. (Än i dag sägs det inte vara tillrådligt att sända ut en ensam sjuksköterska till en indisk by.)

Hur som helst nunnevigdes både Mahapajapati Gotami och hennes väninnor, och blev senare arahanter.

Hur revolutionerande det var av Buddha att grunda en nunneorden har diskuterats. Somliga hävdar att det var något helt nytt att ge kvinnor den möjligheten, medan andra menar att jainisterna redan kan ha haft kvinnliga asketer en tid innan.

Även om så skulle vara fallet har jainismen aldrig fått någon spridning annat än i Indien, och de senaste seklerna bland indiska kretsar i utlandet, varför deras föredöme knappast kan ha fått samma internationella betydelse som buddhistnunnornas.

I sydbuddhistisk tradition dog nunnornas gemenskap (*bhikkhunîsangha/bhikshunîsangha*) ut för cirka tusen år sedan på grund av formella brister i ordineringsförfarandet. Den har dock levt kvar till våra dagar i Kina och på Taiwan, och det pågår diskussioner om man kan återupprätta den även i syd.

De nunnor som i dag finns på Ceylon, i Burma och i Siam (eller Sri Lanka, Myanma och Thailand, som deras respektive regimer har hittat på att länderna skall heta i stället) är officiellt lekmän som tagit på sig några extra träningsregler.

Full ordination av buddhistnunnor ges i dag främst på Taiwan, och nunnorna har en långt ifrån oviktig betydelse både där och - numera - i taiwanesiskbaserade organisationer i övriga världen (inklusive Stockholmstrakten).

Interna motsättningar inom en folkrörelse är ingenting nytt. För buddhismens del började det redan under Buddhas egen listid. Den första allvarliga schismen inträffade, möjligen under den nionde regntiden efter Buddhas uppvaknande, utanför Kosambi/Kausambi, som var huvudstad i det lilla kungariket Vangsa, som låg inkilad mellan floderna Ganges och Yamuna.

Så här gick det till:

I ett av de första buddhisttemplen bodde, enligt senare tradition, två munkar. Den ene hade specialiserat sig på de disciplinregler Buddha hade börjat föreskriva sina munkar (*vinaya*), den andre på innehållet i hans tal (*sutta/sutra*) - det som efter Buddhas död skulle bli innehållet i de första delarna av Tipitaka: Vinayapitaka respektive Suttapitaka.

(Den tredje delen, Abhidhammapitaka, formulerades först senare och innehåller en detaljerad framställning av den buddhistiska psykologin. Enligt senare tradition skulle Buddha ha tillbringat sin sjunde regntid efter uppvaknandet i Indras himmel och där lärt ut abhidhamma åt ett antal devas, av vilka en under sitt förra liv varit hans biologiska mor - drottning Maya - men om den saken sägs ingenting i själva Tipitaka.)

En dag gick suttaexperten på toaletten, och när han hade tvättat sig efteråt och gick därifrån lämnade han kvar en skål med en del av tvättvattnet kvar i, vilket vinayaexperten fick se när det sedan blev hans tur.

Vinayaexperten förklarade då för suttaexperten att han hade brutit mot en av vinaya-reglerna, men bara om han hade gjort det med avsikt.

Suttaexperten tyckte att då var det väl bra då, för det hade han inte; men vinayaexperten började kritisera honom inför båda hans och sina egna elever och säga att han hade brutit mot vinaya utan att ens veta om det.

När vinayaexperten fick veta detta härsknade han till och beskyllde suttaexperten för att ljuga, eftersom denne först hade sagt att suttaexperten inte hade brutit mot vinaya, men sedan att han hade gjort det.

Enligt Vinayapitaka, Mahavagga, Khandhaka 10 blev suttaexperten till slut utesluten ur sanghan av de andra munkarna. Men suttaexperten accepterade inte denna uteslutning, utan fortsatte att betrakta sig som munk, och hans ståndpunkt delades av hans närmaste vänner bland munkarna.

När Buddha fick veta vad som hänt besökte han båda lägren och kritiserade dem båda - vinaya-expertens grupp för att den alltför lättvindigt hade bestämt sig för att utesluta en munk, och suttaexpertens grupp för att den hade tagit alltför lätt på disciplinreglerna.

Grälen inom sanghan fortsatte dock, och det gick så långt att en munk bad Buddha att inte lägga sig i deras meningsutbyten; och ända sedan den dagen har världens buddhistmunkar varit en mycket blandad skara.

I detta sammanhang skall Buddha ha uttalat strof 3-6 i Dhammapada:

"Han förolämpade mig, han slog mig,
han besegrade mig, han plundrade mig" -
för dem som klagar så
upphör inte hatet.

"Han förolämpade mig, han slog mig,
han besegrade mig, han plundrade mig" -
för dem som inte klagar så
upphör hatet.

Aldrig någonsin upphör här
hat genom hat.
Blott genom kärlek upphör det.
Detta är evig dhamma.

Andra förstår ej
att vi här måste dö.
De som förstår detta,
de slutar gräla.

Men då han förstod att de här munkarna inte gick att resonera med, drog han sin väg. Först gick han till byn Balakalonakara, där en munk som hette Bhagu tog emot honom och där han fick litet lugn och ro en stund, och sedan fortsatte han till en park ett stycke österut.

I parken bodde de tre munkarna Anuruddha, Nandiya och Kimbila. Parkvakten försökte först hindra Buddha från att komma in i parken, av hänsyn till de tre munkarna; men när Anuruddha talat om för honom vem det var så gick det bra.

Sedan kom alla tre och tog emot Buddha. En av dem tog hans matskål och ytterplagg, den andre gjorde i ordning en sittplats och den tredje gav honom vatten att tvätta fötterna med (han hade förmodligen gått barfota).

Sedan frågade Buddha försiktigtvis om de tre kom överens - han hade ju färska erfarenheter av att det inte var alla munkar som gjorde det.

Men här var det som väl var bättre med den saken. De tre berättade att de hade olika kroppar men en enda avsikt, att de "blandades som mjölk och vatten". Sina praktiska angelägenheter skötte de tillsammans utan att ens behöva tala - den som först märkte att någonting behövde göras såg till att det blev gjort, och klarade han inte av det ensam vinkade han tyst till sig en av de andra; men var femte natt satt de uppe tillsammans hela natten och talade om dhamma.

Efter detta möte drog Buddha vidare till Parileyyakaskogen och

Rakkhitadungen. Där slog han sig ned under ett salträd och njöt av att slippa ha en massa grälsjuka munkar omkring sig.

Till samma plats kom också en gammal elefanttjur, som varit ledare för en stor elefanhjord. (Ett elefanhjordar normalt leds av honor hade man tydligen inte kommit på när denna berättelse skrevs.)

Denne elefanttjur hade också fått nog av stökigt umgänge, med en massa bråkiga elefantkor och elefantkalvar som inte visade honom den respekt man i hans ålder hade rätt till. (Dagens ungdom var det skröp med redan då.) Han hade därför lämnat hjorden och kommit till samma plats som Buddha.

De båda kom väl överens - Buddha var stor djurvän, och sådant brukar djur märka. Elefanten såg till att Buddha fick mat och dryck, och med snabeln sopade han marken kring honom ren från löv.

Kanske var det nu Buddha formulerade strof 328-330 i Dhammapada:

Om ni vinner klok kamrat
som lever med er väl och fast,
övertvinn alla faror
och vandra med honom i glädje och uppmärksamhet.

Om ni inte vinner klok kamrat
som lever med er väl och fast,
som en kung som lämnar erövrat rike
vandra ensam, som en elefant i skogen.

Ensam vandring är bättre.
Ej finns gemenskap med den som inte vill veta.
Vandra ensam, gör inget ont,
fri från bekymmer som en elefant i skogen.

När Buddha hade varit i Parileyyaka så länge han fann lämpligt gick han till Savatthi, där han som vanlig slog sig ned i Anathapindikas park i Jetas skog (*Jetavana*).

Under tiden hade lekmännen borta i Kosambi fått nog av de besvärliga munkarna där, som just inte gjorde någon människa glad. De bestämde sig för att inte längre visa dem någon vördnad och att inte heller ge dem någon mat - och det sista var allvarligt, för någon annan inkomstkälla än frivilligt givna gåvor fick en buddhistmunk inte ha, och några påtryckningar på lekmännen fick de inte göra. På så vis hoppades lekmännen att munkarna antingen skulle bege sig någon annanstans eller sluta vara munkar eller söka upp Buddha och be honom om ursäkt.

Det sistnämnda alternativet var givetvis det bästa för munkarnas del, även om

det sved rätt bra i skinnet, och de valde också det. De gav sig därför allesammans av till Savatthi de också.

När de kom fram blev de mottagna helt korrekt, fast kanske något formellt, och Buddha såg till att de fick bo åtskilt från varandra så de skulle få tillfälle till litet eftertanke och inte bara låta munnen gå.

Och det tillfället tog de. Suttaexperten som blivit utesluten kom på att han nog hade gjort fel i alla fall, så han erkände detta och blev återupptagen; och de som uteslutit honom medgav att de kanske hade gått litet väl bröstgänges tillväga.

Buddha kämpade inte mot världen, men delar av världen kämpade mot Buddha, och gör så alltjämt. (Svenska Kyrkan får till exempel än i dag aldrig in så stor kollekt som när ändamålet är "mission", vilket bland annat innebär att försöka få buddhister på sämre tankar.) Han kunde ha citerat det Johan Henrik Kellgren skulle komma att skriva ett par tusen år senare i "Dumboms leverne":

Som fysikus han vågat hysa
en tanka, något djärv kanske:
han trodde ljuset skapt att lysa
och mänskans öga för att se.

Men som han uti allt för varligt,
så medgav han försiktigtvis,
att ljus för tjuvarna var farligt
och för en blind av ringa pris.

Den som talar sanning kan inte undgå att trampa lögnare på tårna, och det brukar inte lögnare tycka om. Självfallet blev Buddha misstänkliggjord redan i livstiden. Ett tidigt exempel berättas i Udana 4:8:

Några sramaner som levde i trakten kring Savatthi retade sig på att Buddha visades mer och mer respekt, samtidigt som de själva fick mindre och mindre. De övertalade därför en kvinnlig sraman, som hette Sundari ("Vacker"), att besöka Jetavana regelbundet.

När hon hade gjort det ett tag, och när de andra asketerna hade försäkrat sig om att många hade sett henne komma till Jetavana gång på gång, lät de mörda henne och gräva ned liket där.

Sedan sökte de upp kung Pasenadi och anmälde henne som försvunnen. De sade också att hon senast iakttagits i Jetavana, så kungen sade åt dem att leta där, och när de gjorde det "hittade" de givetvis Sundaris lik, lade det på en bår och bar in det i Savatthi, och där spred de ut ett rykte att Buddha själv, eller åtminstone någon av hans munkar, hade våldtagit och mördat Sundari.

Ryktet ledde till att munkarnas goda rykte förstördes, och de kunde inte längre visa sig ute utan att bli utskällda.

De talade om detta för Buddha, men han lät sig inte bekomma. Han lärde dem bara en vers, som nu är strof 306 i Dhammapada:

Lögnaren går till helvetet,
likaså den som förnekar det gjorda.
Båda blir sedan av samma slag:
illa handlande på annan ort.

När sedan munkarna på nytt visade sig bland folk och blev utskällda, svarade de bara med den versen. Det gjorde intryck att de inte lät sig provoceras och inte visade något tecken på dåligt samvete, så efter en vecka var det inte längre någon som trodde på det falska ryktet.

Så långt berättar Tipitaka. Den medeltida kommentaren till Udana tillägger att kung Pasenadi själv lät utreda fallet, och att hans uppdragstagare råkade höra när de män som asketerna lejt att utföra mordet druckit för mycket och pratade bredvid munnen, varpå till slut både de och asketerna som lejt dem erkände dådet inför rätta och blev vederbörligt straffade, och sedan blev Buddha och hans munkar ännu mer respekterade än förut.

Enligt den medeltida kommentaren till Dhammapada blev några andra konkurrerande sramaner kring Savatthi nu desperata och gick och ropade ut på gatorna att det inte bara var Buddha som var upplyst, utan de också, och att gåvor till dem gav lika stor förtjänst som gåvor till Buddha.

Det lyckades de inget vidare med, så då övertalade de en annan kvinnlig sraman som hetta Cinca (uttalas "Tjintja") att göra vad hon kunde för att förstöra Buddhas goda rykte.

Sent på kvällarna, när de som hälsat på i Jetavana var på väg därifrån, började hon själv nu gå dit, uppklädd, med blommor i håret och väl parfymrad, och när folk frågade vart hon var på väg sade hon att det inte angick dem. Sedan tillbringade hon nätterna i en eremitboning nära Jetavana, och tidigt på morgonen återvände hon till Savatthi som om hon hade övernattat i Jetavana; och när folk, som nu var på väg dit för att höra på Buddha, frågade henne var hon hade tillbringat natten svarade hon också nu att det inte angick dem.

Det höll hon på med en månad, men sedan började hon uppge att hon brukade tillbringa nätterna i Buddhas eget rum i Jetavana; och efter tre-fyra månader lindade hon tjockt med tyg under kläderna, så att hon såg ut att vara med barn, och sade att "sramanen Gotama", det vill säga Buddha, var far till barnet.

Efter åtta-nio månader fäste hon ett vedträ under kläderna, så hon såg ut att vara

höggravid, och dunkade sig själv på händerna och fötterna med någonting hårt så de svullnade.

Så utstyrd kom hon en kväll, när Buddha satt och talade till folket i Jetavana, till samlingsalen och frågade Buddha om han tänkte ta sitt ansvar nu när han hade gjort henne med barn.

Detta väckte viss uppståndelse, kan man tänka; men Buddha svarade helt lugnt:

"Syster, du och jag vet om det du säger är sant eller inte."

Nu blev situationen sådan att det fick återverkningar på högre ort - uppe i de trettiofyra devas' himmel blev Indras tron het, vilket den brukade bli när Indra måste se till att någonting blev gjort, så han kom ned till jorden tillsammans med fyra av de trettiofyra; och de fyra förvandlade sig till möss, som smög in under kjolen på Cinca och bet av repen som höll uppe vedträet, så det föll ned på fötterna på henne, och samtidigt kom en läglig vindpust och blåste av henne kjolen.

Och sedan hade hon ju inte så mycket att säga.

Likaså enligt den medeltida kommentaren till Dhammapada bodde i kungariket Kuru brahminen Magandi, och han hade en mycket vacker dotter som hette Magandiya. Många friare kom och bad om hennes hand, men hennes far fann ingen av dem värdig, så det blev aldrig av med något bröllop.

Tidigt en morgon såg sig Buddha omkring i världen, som han brukade så dags på dygnet. Då lade han märke till brahminen Magandi och hans fru, och fann att de hade stora möjligheter att utvecklas, så han klädde sig och tog matskålen och gick till platsen utanför Magandis by där denne just höll på med sitt vediska eldsoffer.

Och när Magandi fick syn på Buddha så tänkte han genast att *där* fanns äntligen en man som kunde duga åt hans dotter. Han framförde detta till Buddha, som inte svarade; och sedan sprang Magandi hem och hämtade både hustrun och dottern, utstyrd i sina bästa kläder.

Det hela väckte en hel del uppmärksamhet i byn, ty byar på landet var nog skvallerhålur redan då, och alla visste ju hur många friare som fått nobben.

Men när familjen kom fram hade Buddha gått därifrån, och det enda han lämnat efter sig var ett fotspår.

Nu var Magandis hustru kunnig i ett och annat, och när hon fick se fotspåret sade hon genast till sin man att det spåret kom inte från en man som var intresserad av sinnesnjutningar, så att han skulle intressera sig för deras dotter var nog inte troligt.

Maken fnös och bad henne hålla mun om sådant hon inte begrep, men hon stod på sig.

Nu visade det sig att Buddha inte hade hunnit så långt därifrån, så när Magandi såg sig omkring litet fick han se honom, gick fram och sade att han skänkte honom sin dotter som hustru.

Då berättade Buddha för brahminen att han hade haft både fru och familj, och levt hur angenämt som helst, men funnit att det till slut blev ett hinder och avstått från alltsammans en gång för alla, och att inte ens Maras döttrar sedan klarat av att fresta honom, och om inte ens de klarade av den saken så kunde ingen annan göra det heller.

"Så nu", slutade han, "vill jag inte ens peta med foten på en kropp som är full av avföring och urin."

Vid de orden gick det upp ett ljus för Magandi och hans hustru, som båda blev anagami; men deras dotter, Magandiya, tog illa vid sig personligen av Buddhas ord om "en kropp som är full av avföring och urin", trots att den beskrivningen faktiskt var lika sann i fråga om hennes kropp som om vilken annan människas som helst.

Hennes föräldrar överlät nu åt hennes farbror, Cula Magandi, att ta hand om henne. Sedan lät de sig vigas till munk och nunna, och till slut blev båda arahanter.

Magandiyas farbror och adoptivfar skötte sitt uppdrag så väl att hon med tiden gifte sig med kung Udena i Kosambi.

Och nästa gång Buddha kom till Kosambi försökte hon hämnas för att han inte uttryckt större förtjusning inför hennes kropp. Hon fick en del av stadens föga fromma medborgare att springa efter Buddha vart han än gick och ropa fula ord efter honom.

Det där tyckte Ananda började bli i obehagligaste laget, så han föreslog Buddha att de skulle lämna staden och bege sig någon annanstans.

Då frågade Buddha vad de i så fall skulle göra om de blev likadant bemötta på det nya stället, och Ananda svarade att i så fall fick de väl bege sig till ytterligare någon annan plats.

Buddha sade nej. Om besvärligheter uppstod någonstans, sade han, så måste de lösas just där de hade uppstått. Sedan kunde man kanske dra vidare, men inte tidigare.

Och sedan läste han strof 320-322 i Dhammapada:

Som elefant i striden
pilen från bågen skjuten
tåle jag skymf.
Illa handlar de många.

Tämjda föres till samling.
På den tämjda rider kungen.
Tämjd är bäst bland människor
när han tål skymf.

Goda är tämjda mulor,
hästar från Sindh
och stora elefanter.
Självtämjd är bättre.

Och en vecka senare hade allt bråket lagt sig.

Främst bland dem som under Buddhas livstid försökte hindra honom sägs ha varit hans egen kusin Devadatta, som nämnts i kapitel 5 och som han sedan själv vigt till munk.

Tidigare har jag berättat hur prins Siddhattha, enligt efterkanoniska källor, som ung hade räddat livet på en vildgås som Devadatta försökt döda. I Tipitaka nämns han, förutom i redogörelsen för hur han blev munkvigd tillsammans med Ananda, Bhaddiya, Anuruddha och andra medlemmar av Sakyaklanen, först senare.

När Buddha var sjuttiotvå år gammal, trettiosju år efter hans uppvaknande, och när både han, Devadatta och många andra munkar vistades kring Rajagaha i Magadha, berättas det (enligt Vinayapitaka, Cullavagga, Khandhaka 7) att Devadatta, när han satt ensam och förmodades meditera, i stället började fundera på hur han skulle kunna komma sig upp här i världen (något som han som buddhistmunk inte förväntades vara intresserad av, men munkar är också människor, och var det redan då).

Han kom då på att kung Bimbisara av Magadha, Buddhas trogne lekmannalärjunge, hade en ung och ärelysten son, kronprins Ajatasattu/Ajatasatru.

Som jag redan nämnt i samband med Devadattas munkvigning hade han, som nyvigd munk, utvecklat magisk förmåga av världsligt slag. Den fann han nu användbar. Han begav sig till Rajagaha. Där ändrade han gestalt till ett litet barn med ett bälte av levande ormar, och i den formen dök han plötsligt upp i knät på Ajatasattu.

Sedan frågade han prinsen om denne var rädd, vilket var uppenbart; och sedan talade han om vem han var. Prinsen bad honom då att, om han verkligen var Devadatta, återta sin verkliga gestalt. Det gjorde Devadatta, och Ajatasattu blev precis så imponerad som Devadatta hade tänkt sig.

Prinsen överhöljde nu munken med hedersbetygelser, och detta steg Devadatta åt huvudet så han fick för sig att han själv nog borde ta över ledningen över den buddhistiska sanghan från Buddha.

När han tänkte så försvann hans trollkunnighet.

En dag, när Buddha satt och undervisade och omgavs av en stor skara åhörare, däribland kung Bimbisara, reste sig Devadatta, lyfte sina sammanförda händer i hälsning mot Buddha och erbjöd sig, i alla vittnenas närvaro, att själv ta över efter Buddha, eftersom denne nu var så gammal och trött.

Buddha, som till skillnad från en del av sina nutida anhängare inte drev artigheten till överdrift, svarade - likaså i alla vittnenas närvaro - att han inte ens kunde tänka sig att överlämna ledningen till Sariputta och Moggallana, än mindre till "en spottloska som du".

Sedan gjorde Buddha ett uttalande, som han gav Sariputta i uppdrag att offentliggöra i Rajagaha, att Devadatta, som tidigare hade mötts med stor respekt, inte längre var den han hade varit och att varken Buddha, Dhamma eller Sangha hädanefter fick bedömas efter vad Devadatta kunde hitta på. För Devadattas handlingar ansvarade ingen annan än han själv.

Detta tyckte Devadatta inte om, helt naturligt, och eftersom han hade fått så god kontakt med prins Ajatasattu funderade han ut ett sätt att hämnas. Han och prinsen kom överens om att de tillsammans skulle döda både Buddha och Ajatasattus far, kung Bimbisara, så att Ajatasattu kunde bli kung och Devadatta kunde bli Buddha.

Planen lyckades inget vidare. Ajatasattu gjorde ett försök att mörda sin far, men upptäcktes och greps av dennes livvakter.

Inte heller Devadatta lyckades ta livet av Buddha, trots upprepade försök.

Först lejde Devadatta en man att mörda Buddha - och, för säkerhets skull, två andra män att efteråt mörda mördaren, och fyra andra att mörda de två, och åtta andra att mörda de fyra, och sexton andra att mörda de åtta; sedan tyckte han att det fick räcka - men Buddha omvände dem allesammans, och de blev sotapanna.

Sedan gick Devadatta upp på ett berg och vräkte med egen hand ned ett stort klippblock, men enda resultatet blev att Buddha fick en stenflisa i foten, och det var inte till döds.

Till slut sände Devadatta en galen elefant, Nalagiri, mot Buddha; men inför en sådan djurvän kunde elefanten inte annat än falla på knä, och sedan den dagen var han alldeles tam.

När Bimbisara fick reda på Ajatasattus kuppöversök abdikerade han frivilligt och lämnade över makten åt honom. Däremot gick Buddha fortfarande inte med på att överlämna sin auktoritet åt Devadatta.

Denne försökte då skapa en schism i sanghan genom att till de redan rätt strikta reglerna för munkarna lägga ytterligare fem:

1. att alla munkarna måste bo ute i djungeln och inte i närheten av någon by,
2. att alla munkarna måste leva på den mat de fick i sina skålar när de gick sin allmosegång och inte ta emot inbjudningar att äta hemma hos folk,
3. att alla munkarna måste sy sina kläder av bortkastade tygtrasor och inte ta emot färdigsydd dräkt,
4. att alla munkarna måste bo under träd och inte under tak och
5. att alla munkarna måste avstå från att äta kött och fisk.

Som Devadatta visste redan på förhand avvisade Buddha kraven - den som ville följa dessa regler fick göra det, men det var inte tal om att de skulle bli

obligatoriska.

Devadatta lät då meddela allmänheten att han minsann inte var lika slapp som Buddha, och i den indiska miljön med dess starka asketiska traditioner gjorde detta intryck.

(Denna uppgift är bra att ha i minnet när en del senare buddhistiska lärare till exempel hävdar att alla sanna buddhister måste vara vegetarianer. Enligt de äldsta källorna var Buddha själv av annan uppfattning. Hans moraluppfattning var inriktad på hur vi handlar mot levande varelser, inte på hur vi behandlar döda kroppar.)

Devadatta tog nu med sig 500 (det vill säga många) munkar, bröt sig ur den buddhistiska sanghan och bildade en egen, med sig själv som ledare och med de fem reglerna i tillägg till de gemensamma.

Det hade han inte mycket för. Buddha skickade över Sariputta och Moggallana till honom. De kom fram när han just höll på att undervisa sina lärjungar. Devadatta hälsade dem välkomna, i tron att de hade gått över till hans sida. Efter ett tag blev han trött, bad Sariputta och Moggallana fortsätta undervisningen och lade sig själv att sova.

Sariputta och Moggallana gjorde som Devadatta hade bett dem om, med så gott resultat att alla munkarna blev sotapanna - och sedan var det slut med deras respekt för Devadatta, för så långt hade inte han nått. Allesammans gick tillbaka till Buddha, och när Devadatta vaknade blev han så ilsken "att blod välldes fram ur munnen på honom".

Mer säger inte Tipitaka om hur det slutade för Devadatta, men den medeltida kommentaren uppger att jorden öppnades och han ramlade rakt ned i helvetet, där han får stanna till slutet av denna tidsålder.

Kommentaren säger också att Ajatasattu efter sitt trontillträde först lät fångsla sin far och sedan mörda honom, men inte heller om detta står det någonting i Tipitaka.

Enligt uppgifter i den medeltida kommentaren (Tipitaka säger ingenting om saken) störtades även Bimbisaras kollega och medlärjunge, kung Pasenadi av Kosala, senare från tronen av sin egen son, prins Vidudabha. Han bestämde sig då för att fly till Magadha och söka hjälp hos Ajatasattu (politiska allianser kunde tydligen skifta snabbt redan på den tiden).

När Pasenadi kom fram till Rajagaha var stadsportarna stängda för dagen. Han fick därför tillbringa natten i ett enkelt skjul utanför ringmuren. På vägen hade han inte varit så noga med maten, så under natten drabbades han av matförgiftning och dog en fattigmans död.

12. De sista dagarna

Det sista året Buddha levde fick (enligt Mahaparinibbanasutta i Dighanikaya) kung Ajatasattu för sig att han skulle annektera den intilliggande republiken Vajji.

Buddha vistades just då utanför Ajatasattus egen huvudstad Rajagaha, och eftersom Ajatasattu visste att Buddha var klok - fast han kanske inte fattat riktigt *på vilket sätt* han var klok - så skickade han en av sina ministrar, som hette Vassakara, till Buddha (som just då befann sig i närheten av hans huvudstad), för att få råd om hur han skulle bära sig åt för att lyckas.

Nu var ju Buddha inte någon vän av expansionspolitik och militärt våld, och att döma av de äldsta texterna var han inte heller monarkist - i hans tal kom ordet *râjâ* (kung) ofta i samma andetag som *cora* (tjuv), han kritiserade systemet med ärftliga ämbeten, och dessutom hade han ju själv inlett sin bana med att rymma hemifrån för att slippa ärva en tron - så råd gav han, men knappast de råd som Ajatasattu hade väntat sig.

Buddha talade om för kungens minister vilka råd han en gång hade givit Vajji för att de skulle kunna bevara sin ställning som fri republik, och sade att så länge Vajji följde de råden - och det hade de gjort dittills - så var det ingen idé att Ajatasattu, eller någon annan för den delen, försökte invadera landet.

Råden gick ut på

1. att republikens medborgare ofta skulle sammanträda och behandla sina gemensamma angelägenheter, och att många skulle komma till mötena,
2. att de skulle fatta och verkställa sina beslut i endräkt,
3. att de inte i onödan skulle anta nya lagar eller avskaffa gamla, utan fortsätta att följa sina gamla republikanska bruk,
4. att de skulle respektera de gamla och gärna höra på dem,
5. att de skulle respektera kvinnorna och inte ägna sig åt våldtäkt och brudrov,
6. att de skulle visa respekt för landets gamla helgedomar, och
7. att de skulle skydda och försvara de arahanter som fanns i landet.

Vassakara svarade Buddha att även om Vajji bara följde ett enda av dessa sju råd, så kunde man vänta sig att deras land skulle blomstra, än mer om de följde alla sju, och att kung Ajatasattu inte skulle ha minsta möjlighet att erövra dem - *om* han inte antingen köpte dem eller lyckades så tvedräkt bland dem.

(Vilket han efter sin återkomst tydligen också meddelade kungen, och Ajatasattu var ju inte lika anspråkslös som far sin, så enligt senare källor skall han ha utnyttjat det han just fått veta just till att utså tvedräkt bland dem, med stor framgång.

Efter Buddhas död erövrade Magadha på så sätt Vajji, samtidigt som Kosala på sin kant stärkte greppet om Sakya och en del andra småländer. Slutligen kom sedan Magadha att uppsluka Kosala, och därmed lades grunden till Mauryaimperiet, som

under de kommande seklerna bredde ut sig över allt större delar av Indien.)

När ministern Vassakara hade gått kallade Buddha samman munkarna och gav dem ett tal med en lång rad råd, av vilka de sju första var i stort sett de samma som dem han hade givit Vajji.

Buddha fortsatte sedan sina vandringar, tillsammans med ett stort antal munkar. Sin sista regntid tillbringade han i Beluvagama utanför Vesali - alltså i huvudstaden i den republik han just hade försökt avråda Magadhas kung från att försöka invadera.

Buddha var nu åttio år.

I Vesali tog Buddha emot sin sista stora gåva när det gällde jordområden. En kurtisan, som hette Ambapali, bjöd honom och hans munkar på lunch och skänkte sedan sanghan en mangolund utanför Vesali. ("Mango" heter på pali och sanskrit *amba*.)

När regntiden just hade börjat drabbades Buddha av svåra och livshotande smärtor. Som vanligt klagade han inte. Han kunde ha dött där och då, men han bestämde sig för att sätta in hela sin viljekraft på att leva tills han hunnit ta avsked av munkarna, som vid det laget fanns utspridda över stora delar av Indien.

Under denna regntid, eller kanske efter den under ett sista besök i Savatthi, fick Buddha också (enligt Samyuttanikaya 47:13) veta att Sariputta och Moggallana just hade gått ur tiden.

Ananda påminde nu (enligt Mahaparinibbanasutta) Buddha om det som religiösa lärare i det gamla Indien brukade se som sin sista plikt - att utse en efterträdare innan de dog.

Men Buddha vägrade. Allt han hade att ge hade han givit öppet. Han hade inte haft "lärarens slutna näve" (*âcariyamutthi*), och han hade inte skilt mellan exoteriskt och esoteriskt (*anantaram abâhram*). När han var död skulle dhamma vara deras lärare, inte någon enskild människa.

(Enligt dessa källor kan det alltså inte finnas någon "esoterisk buddhism". Det som är buddhistiskt är inte esoteriskt, och det som är esoteriskt är inte buddhistiskt.)

Efter regntiden fortsatte vandringarna. På fullmåndagen i januari bestämde sig Buddha för att han skulle leva tre månader till, och sedan fick det vara nog.

När de tre månaderna hade gått åt Buddha och några munkar lunch hos en guldsmed som hette Cunda. Bland rätterna fanns något som på pali heter *sûkaramaddava*, och som ordagrant översatt betyder ungefär "grisgodis".

Vad detta var är osäkert - de lärde tvistar om det är godis från grisar, det vill säga fläsk, eller sådant som grisar tycker är godis, till exempel tryffel.

Hur som helst bad Buddha att den rätten bara skulle serveras till honom, och att munkarna skulle få nöja sig med allt det andra, och att det som blev över av grisgodiset sedan skulle grävas ned, för det fanns ingen annan än han som kunde

smälta det.

Efter den måltiden drabbades Buddha än en gång av livshotande smärtor. Han klagade inte nu heller, utan tillsammans med Ananda och andra munkar gick han till byn Kusinara/Kushinagara (numera Kushinagar, några kilometer från staden Kasiya i närheten av den större staden Gorakhpur i norra Indien, nära gränsen mot Nepal; inte heller så långt från Savatthi, där han hade tillbringat så många regntider, eller från Lumbini där han fötts, numera på nepalesiska sidan av gränsen).

Här lade Buddha sig ned mellan två träd, och här samlades många munkar och lekmän. Buddha gav dem nu, på sin egen dödsbädd, sin sista undervisning, och han vigde för sista gången själv en ny munk - sramanen Subhadda/ Subhadra.

För sista gången vidtog Buddha också en disciplinär åtgärd inom sanghan. Munken Channa - kanske hans egen gamle körsven, som varit med honom när han lämnade hemmet mer än femtio år tidigare - hade uppträtt olämpligt, och fördes till rätta genom att de andra munkarna inte talade med honom förrän han hade bättrat sig.

Därpå gick han in i djupa meditativa tillstånd (vilket *inte* är detsamma som koma - det finns lärda författare som inte kan skilja på begreppen). Han gick in i första jhana, fortsatte sedan genom de tre övriga grundläggande jhana och de fyra formlösa jhana, och sedan en femte och ännu högre formlös jhana, därpå ned igen genom de åtta övriga jhana till första, och upp igen till den fjärde - och sedan dog han, helt lugn och vid fullt medvetande.

En människa hade dött, en rörelse hade fötts - en rörelse som skulle växa ut till den första och högsta av de tre stora världsreligionerna, en rörelse som sedan dess verkat i världen, inte våldsamt men envist, och som mer eller mindre, direkt eller indirekt, kommit att påverka de flesta senare religioner och politiska ideologier, antingen som föredöme eller som motståndare.

Ytterligare läsning

På svenska är det över lag magert med seriös buddhistisk litteratur - det som finns utgivet om buddhismen är ofta skrivet antingen av kristna, som gärna reviderar historien en smula och vill läsa gamla texter som fan läser Bibeln (eller som evangelisten Matteus läste Gamla Testamentet), eller av marxister, som inte begriper sig på en lära som varken är idealistisk eller materialistisk, eller av anhängare till senare buddhistiska traditioner, som oftast grundats i miljöer där man inte haft tillgång till de äldsta buddhistiska källtexterna.

Svenska läromedel i religionskunskap för skolbruk kan man saklöst glömma bort. Svensk religionsvetenskap saknar kompetens beträffande buddhismen.

På engelska har jag i fråga om Buddhas liv haft störst utbyte av två böcker:

1. *The Life of the Buddha* (Buddhist Publication Society, Kandy, Ceylon 1972; senare återutgiven på samma förlag), en postum sammanställning av den 1960 avlidne engelskfödde munken, författaren och översättaren Ñanamolis översättningar av och kommentarer till biografiska uppgifter om Buddha ur den palispråkiga Tipitaka. Innehåller även enstaka avsnitt ur de medeltida kommentarerna till Tipitaka, men koncentrerar sig huvudsakligen på det kanoniska textmaterialet.

2. *The Biography of the Buddha* av K. D. P. Wickremesinghe (eget förlag, Colombo, Ceylon 1972); bygger också i stor utsträckning på material ur Tipitaka, fast friare återgivet, men tar också upp uppgifter inte bara ur de medeltida kommentarerna till Tipitaka utan också ur oberoende källor på pali (bland annat Ceylons senantika eller tidigt medeltida verskrönikor, som skildrar ett antal apokryfiska besök av Buddha på Ceylon), sanskrit, burmesiska, kinesiska och tibetanska, och anger noga varifrån respektive uppgift kommer.

Den äldsta bevarade texten om Buddhas sista dagar, *Mahaparinibbanasutta*, finns utgiven i engelsk översättning av Sister Vajira m. fl. under titeln *Last Days of the Buddha* (Buddhist Publication Society, Kandy, Ceylon 1964; senare återutgiven på samma förlag).

På tyska har Hermann Oldenbergs *Buddha - sein Leben, seine Lehre, seine Gemeinde* länge betraktats som en klassiker. Den utkom första gången 1881, och bör läsas med detta i åtanke. Mitt exemplar är utgivet av Wilhelm Goldmann Verlag, München, Västtyskland 1961.

Den första svenskspråkiga texten om Buddha är förmodligen Viktor Rydbergs förord 1888 till Victor Pfeiffs översättning av Edwin Arnolds episka dikt *Light of Asia* under titeln "Asiens ljus eller den stora försakelsen. Gautamas, buddhismens

stiftares, lif och lära". Artikeln finns även i Rydbergs samlade verk (band 13 "Varia", Bonniers 1898) under titeln "Om Buddha återvändande". Ärligt talat säger den åtskilligt mer om Rydberg - som själv betraktade sig som kristen, vilket de flesta kristna dock inte höll med om att han var - än om Buddha.

Till franska källor finns skäl att förhålla sig avvaktande. Varken katolicismen eller cartesianismen är någon god bakgrund för den som vill förstå buddhismen.

Buddhistiska grupper i Storstockholm (2000):

theravada:

Stockholms Buddhistiska Vihara, Sångvägen 9,
177 36 Järfälla

Thailändska Buddhistiska Föreningen, Torsbyvägen 42, 139 00 Värmdö

tibetanskt:

Karma Shedrup Dargye Ling, Hökarvägen 2,
129 41 Hägersten

Sakya Changchub Chöling, hos Eva Tidemalm, Hagagatan 46, 113 47
Stockholm

kinesiskt:

International Buddhist Progress Society, Blygatan 3, 195 72 Rosersberg

zen:

Stockholms Zen-center, Östgötagatan 49,
116 25 Stockholm

(Anhängare till den även i zenkretsar kontroversielle amerikanen Philip
Kapleau)

nichiren:

Soka Gakkai, Ekorrbacken 7, 133 35 Saltsjöbaden

(Soka Gakkai är nichirenskolans extremaste gren, som inte samarbetar ens med
andra nichirenbuddhister)

Sangharakshitas skola:

Västerländska Buddhistordens Vänner, Södermannagatan 58, 116 65
Stockholm

Tidigare titlar på Buddhasasanaförlaget:

Narada: Buddhismen i ett nötskal, 1974

Francis Story: Buddhistisk meditation, 1975

Buddhas tal till Kalamafolket/Buddhas tal om rätt syn (Kalamasutta/Sammaditthisutta), 1976

Buddhas tal till Sigala (Sigalovadasutta), 1977

Buddhas stora meditationstal (Mahasatipatthanasutta), 1980

Gunnar Gällmo: Fyra buddhistiska berättelser, 1997

Gunnar Gällmo: Några fakta om buddhismen, 1997

Gunnar Gällmo: Några fakta om forn sed - en kort presentation av den fornnordiska religionen, 1998

Dhammapada, 1999

Av Gunnar Gällmo på andra förlag:

Praktisk buddhism, Åsak 1986

Vildsvinen och tigern, LL-förlaget 1994

Innehåll

1. Inledning
  2. Buddhabegreppet
  3. Källorna
  4. Buddha Gotamas bakgrund
  5. Siddhatthas födelse
  6. Livet som tronföljare
  7. Det stora uttåget
  8. Åren som sökare
  9. Uppvaknandet
  10. De första veckorna som Buddha
  11. Läran sprids
  12. De sista dagarna
- Ytterligare läsning
Buddhistiska grupper i Storstockholm